

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Ödemeler Dengesi Raporu 2015- II

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

İdare Merkezi

İstiklâl Cad. 10 Ulus, 06100 Ankara, Türkiye

Editörler

Ahmet Adnan EKEN, Adnan.Eken@tcmb.gov.tr

Gülbin ŞAHİNBEYOĞLU, Gulbin.Sahinbeyoglu@tcmb.gov.tr

Hazırlayanlar

Barış BABAĞLU, Baris.Babaoglu@tcmb.gov.tr

Evrım GÜRLER, Evrin.Gurler@tcmb.gov.tr

Mustafa Koray KALAFATÇILAR, Koray.Kalafatcilar@tcmb.gov.tr

Ayşe Sıla KOÇ, Aysesila.Koc@tcmb.gov.tr

Osman Çağatay MUTLU, Cagatay.Mutlu@tcmb.gov.tr

Elif ÖZCAN TOK, Elif.Tok@tcmb.gov.tr

İÇİNDEKİLER

GENEL DEĞERLENDİRME 04

1. CARI İŞLEMLER HESABI 07

1.1. Mal İhracatı	10
1.2. Mal İthalatı	11
1.3. Reel Döviz Kuru Gelişmeleri	11
1.4. Küresel Konum.....	12
1.5. Dış Ticaret Hadleri	12
1.6. Hizmetler Hesabı	13
1.7. Birincil Gelir Dengesi	14
1.8. İkincil Gelir Dengesi	14

2. FİNANS HESABI 15

2.1. Doğrudan Yatırımlar.....	16
2.2. Portföy Yatırımları.....	17
2.3. Krediler ve Mevduat.....	18

3. EK TABLOLAR 29

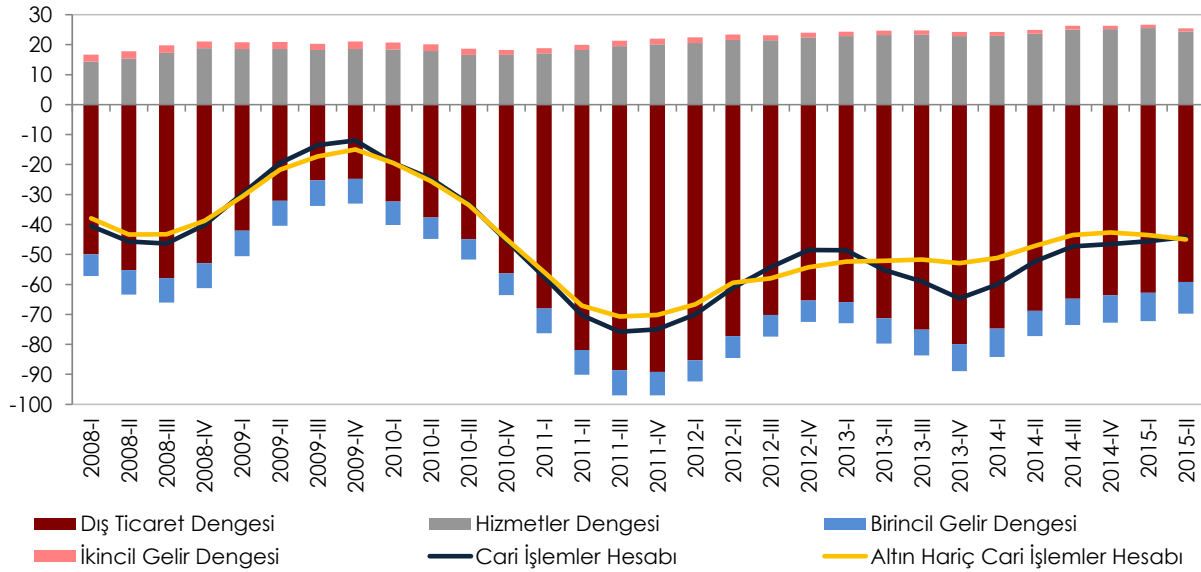
KUTULAR

Kutu 1.	Türkiye'nin Enerji İthalatındaki Son Dönem Gelişmeleri	08
Kutu 2.	Zorunlu Karşılıklardaki Değişiklik ve Bankacılık Kesimi Dış Borçlanması	19
Kutu 3.	Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu	22
Kutu 4.	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintilerinin Ticari Krediler Üzerine Etkisi	25

Genel Değerlendirme

Cari işlemler açığı, 2015 yılı ikinci çeyreğinde daralma eğilimini azalarak devam ettirmiştir. Altın dış ticaretindeki iyileşme, cari açığı daraltmanın temel nedenini oluşturmuştur. Altın dış ticareti hariç tutulduğunda ise, 12 aylık birikimli cari açık, ikinci çeyrekte bir önceki çeyreğe göre sınırlı bir artış göstermiştir. Öte yandan, hizmetler dengesinin cari açığı azaltma eğilimine yaptığı olumlu katkı, net seyahat gelirlerinin gerilemesinin etkisiyle ortadan kalkmıştır (Grafik 1).

Grafik 1. Cari İşlemler Hesabı ve Alt Kalemleri
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB).

Altın hariç tutulduğunda, ihracat yılın ikinci çeyreğinde azalış eğiliminde olmuştur. Bölge ülkelerinde ortaya çıkan jeopolitik ve ekonomik gelişmeler nedeniyle Irak'a ve Rusya'ya yapılan ihracatın yüksek oranda gerilemesi, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde görülen zayıf büyüme oranları ve euronun ABD doları karşısındaki değer kaybının sürmesi nedeniyle AB ülkelerine yapılan ihracatın toparlanma hızının düşük kalması, ihracatın bu çeyrekteki azalış eğiliminin temel nedenlerini oluşturmuştur. Diğer taraftan, Rus rublesinde görülen önemli değer kaybına paralel olarak bavul ticareti gelirleri bu çeyrekte, geçen yılın aynı çeyreğine göre, azalışını devam ettirmiştir. Altın ihracatı ise geçen senenin aynı dönemine göre artış göstermiştir.

Altın hariç tutulduğunda, ithalat harcamalarında geçen yılın üçüncü çeyreğinde başlayan azalış eğilimi bu yılın ikinci çeyreğinde, yavaşlayarak devam etmiştir. İç talep unsurlarının ılımlı seyretmeye devam etmesi ve düşen enerji fiyatlarının enerji ithalatını azaltması, ithalattaki gerilemenin temel nedenlerini oluşturmuştur. Altın ithalatı ise, bu çeyrekte, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre azalmıştır.

Cari işlemler dengesinin dış ticaretten sonra en önemli belirleyicisi olan hizmetler kalemi, yılın ikinci çeyreğinde, azalma eğiliminde olmuştur. İkinci çeyrekte Rusya'dan gelen turist sayısında görülen önemli düşüşe rağmen, Almanya, İran gibi diğer ülkelere gelen turist sayısındaki artış ile toplamda gelen turist sayısı sınırlı bir düşüş göstermiştir. Ancak, gerek ortalama paket tur harcamasında görülen azalış gerek euronun değer kaybetmesinin yol açtığı olumsuz parite etkisi ile net seyahat

gelirleri önemli oranda düşüş göstermiştir. Bu durum, hizmet gelirlerinin azalış eğilimine girmesinin en önemli nedeni olmuştur.

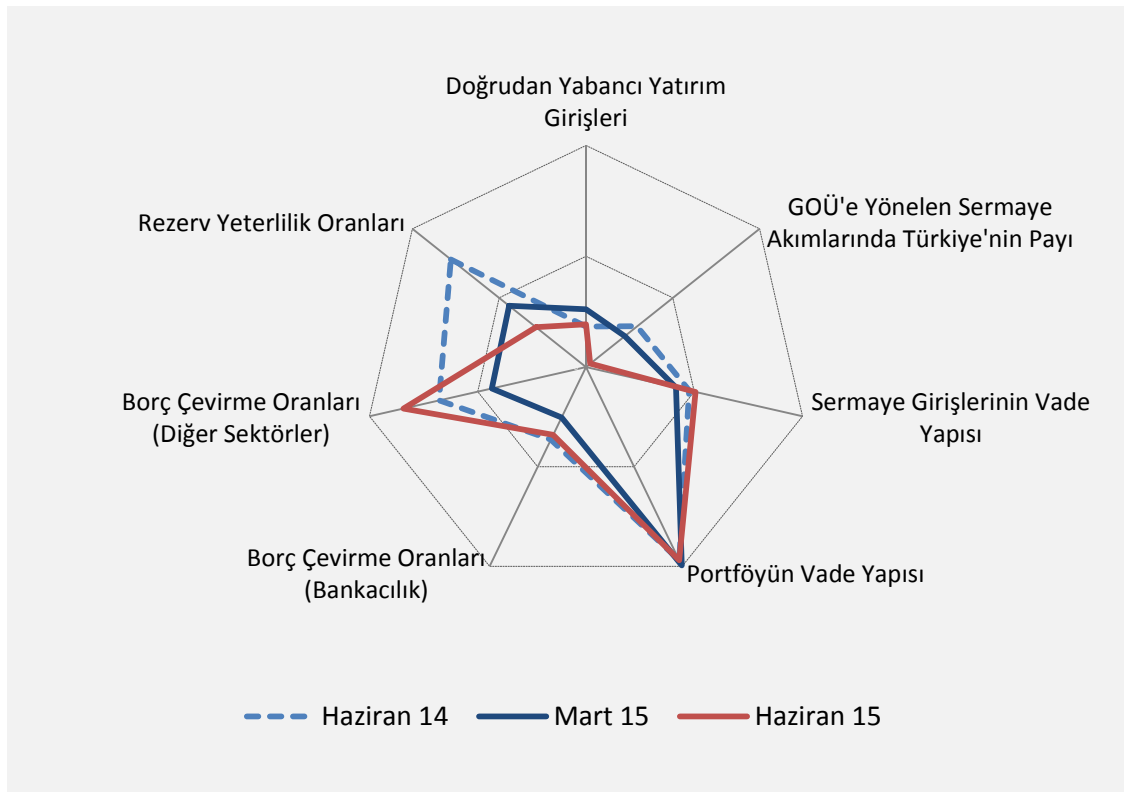
Cari İşlemler Hesabının Finansmanı

2015 yılının ikinci çeyreği, küresel risk iştahının değişken seyrettiği bir dönem olmuştur. Küresel iktisadi faaliyetlerdeki zayıf seyrin ve ayrışmanın devam etmesinin yanı sıra, para politikalarındaki belirsizliklerin yol açtığı finansal oynaklık, bu dönemde küresel risk iştahını olumsuz etkileyen temel faktörler olmuştur. Diğer taraftan, Suriye’de süregelen olumsuz jeopolitik siyasi gelişmelerin bu dönemde yoğunluk kazanması, finans hareketlerine etki eden ülkemize özgü bir unsur olarak öne çıkmıştır.

Ödemeler dengesi finans hesabına ana başlıklar itibarıyla bakıldığında, 2014 yılı bütününde doğrudan yatırımlarda görülen yavaşlama, 2015 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. Portföy yatırımları ise, küresel risk iştahındaki kötüleşmeye paralel, çıkış yönlü hareket etmiştir. Diğer yatırım girişlerinde ise gerek bankacılık gerek diğer sektörlerin borç çevirme oranları, bir önceki çeyreğe göre bir miktar azalmasına rağmen, 100 düzeyinin üstündeki seviyelerini korumuştur.

Finansman unsurlarının kalitesi yönünden bakıldığında; rezerv yeterlilik oranlarının genel olarak yüzde 100’ün üzerindeki değerlerini koruduğu ancak bir önceki çeyreğe göre bir miktar gerilediği gözlenmiştir. Bu dönemde, gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımlarında Türkiye’nin payı gerilerken, bankacılık ve diğer sektörlerin borç çevirme oranlarında iyileşme gözlenmiş, diğer unsurlar ise bir önceki çeyreğe yakın düzeyde gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Grafik 2: Cari Açık Finansman Kalitesinin Makro Gösterimi*

Kaynak: TCMB.

* Dışarıya doğru genişleme iyileşmeyi yansıtmaktadır.

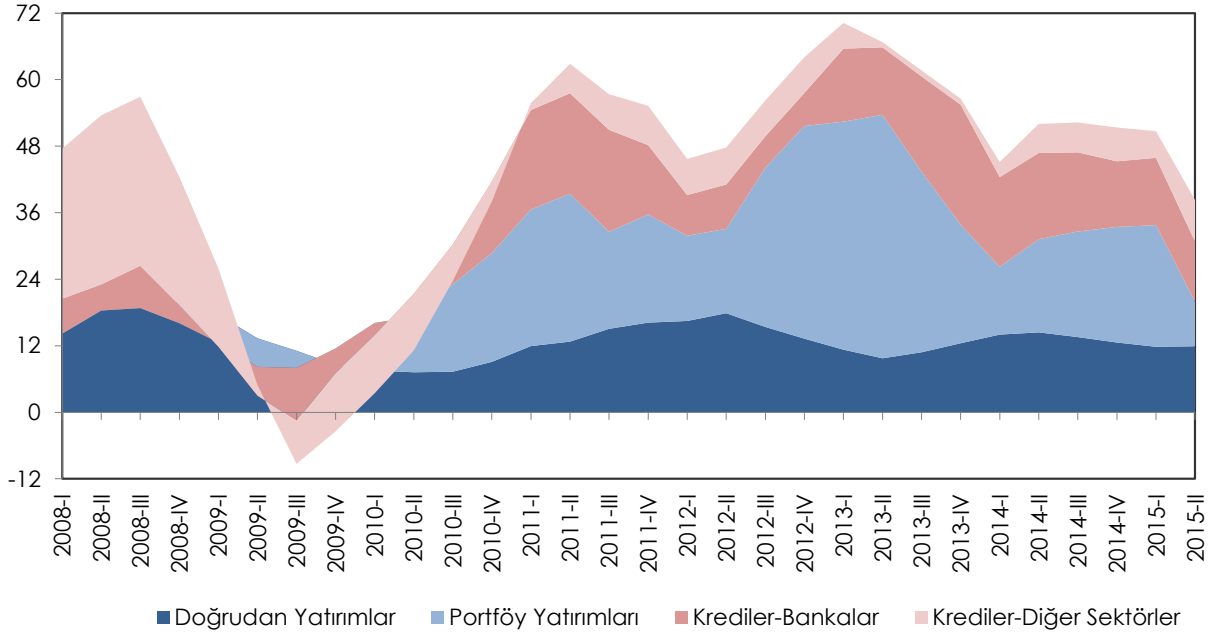
Doğrudan yatırım girişlerinde, geçen çeyrekte görülen yavaşlama bu çeyrekte de devam etmiştir. AB ülkelerinde artarak devam eden ekonomik durgunluk, doğrudan yatırım girişlerinin düşük düzeylerde seyretmesinin temel unsuru olarak öne çıkmaktadır (Grafik 3).

Bu çeyrekte, AB'nin yanı sıra enerji ihracatçısı ülkelerde büyümeye yönelik ortaya çıkan endişeler ve Yunanistan'ın kurtarma paketi üzerindeki belirsizlik, gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy akımlarına etki eden temel unsurlardır. Enstrüman bazında bakıldığında, dönem toplamında, hisse senetlerinde bir miktar giriş gözlenirken, borç senetlerinde net çıkışlar gerçekleşmiştir.

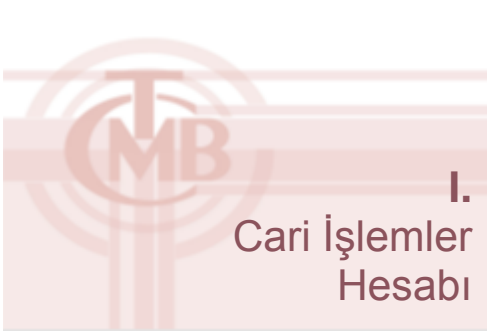
Gerek bankacılık sektörünün gerek diğer sektörlerin yurt dışından kredi türü borçlanmalarında, 2015 yılı ikinci çeyreğinde, arz yönlü bir kısıt gözlenmemektedir. Bu dönemde bankacılık sektörü toplamda net borçlanıcı olurken, geçen çeyrek başlayan kısa vadeli kredi borçlanmasından uzun vadeli borçlanmaya kayış, bu dönemde ivme kazanmıştır. Bu gelişmede, Merkez Bankası'nın bankaların yurt dışı borçlanmalarının vadesini uzatmaya yönelik yaptığı düzenlemelerin etkisi olduğu düşünülmektedir. (Kutu 3) Öte yandan, diğer sektörler, ağırlığı uzun vadede olmakla birlikte hem kısa, hem uzun vadeli kredilerde net borçlanıcı yönde hareket etmişlerdir. Her iki sektörün borç çevirme oranları, yılın ikinci çeyreğinde 100'ün üzerinde seyretmeye devam etmiştir.

Yılın ikinci çeyreğinde sermaye girişlerindeki azalmanın etkisiyle, resmi rezervler azalış göstermiştir.

Grafik 3. Finans Hesabı Alt Kalemleri (Yükümlülükler)
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

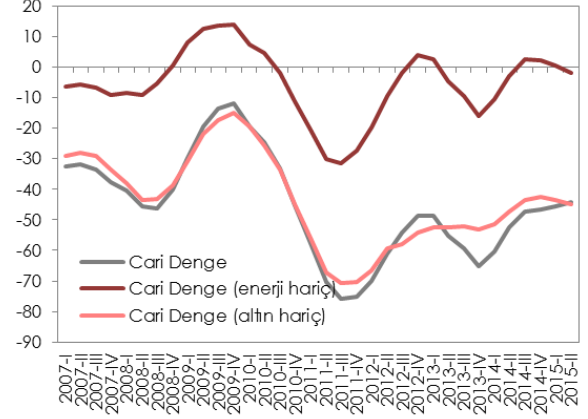

2015 yılı ikinci çeyreğinde yıllıklandırılmış cari açık altın dış ticaretinin olumlu etkisiyle daralmıştır. Yıllıklandırılmış cari işlemler açığı ikinci çeyrekte önceki çeyreğe kıyasla 1,4 milyar ABD doları, 2014 yılının aynı çeyreğine kıyasla ise 8,3 milyar ABD doları gerileyerek 44,3 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Çeyreklik olarak incelendiğinde, cari işlemler açığı yılın ikinci çeyreğinde sınırlı bir yükselişle 11,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk çeyreğindeki kadar yüksek olmasa da altın ihracatı pozitif katkı yapmaya devam etmiş ve cari açığı 0,9 milyar ABD doları aşağı çekmiştir. Enerji fiyatlarındaki düşüşün etkisiyle, enerji kaleminin cari açığı artırıcı yöndeki etkisi bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yaklaşık 3,6 milyar ABD doları azalmıştır (Kutu 1).

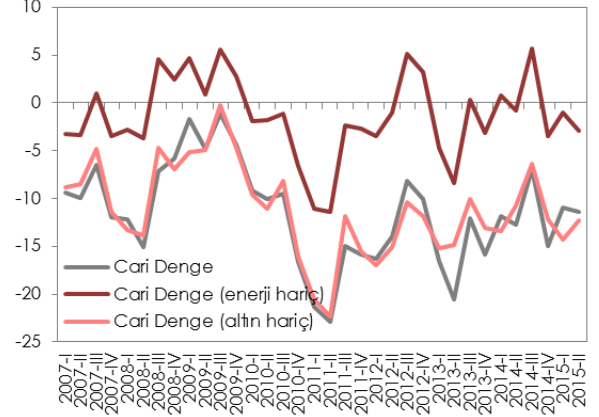
Altın hariç dış ticaret açığı yılın ikinci çeyreğinde ilk çeyrekteki seviyesini korurken, 2014 yılının aynı dönemine kıyasla sınırlı bir şekilde daralmıştır. Altın hariç ihracat 2014 yılının ikinci çeyreğine kıyasla 5,2 milyar ABD doları azalarak 37,2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Altın hariç ithalat ise 5,9 milyar ABD doları düşüşle 51,9 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Gerek ihracat gerekse de ithalattaki gerilemede euro-ABD doları paritesindeki gelişmeler kaynaklı fiyat etkisinin baskın olduğu dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, dış ticaret dengesi yıllık bazda 0,7 milyar ABD doları iyileşerek -14,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 1. Cari İşlemler Dengesi
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

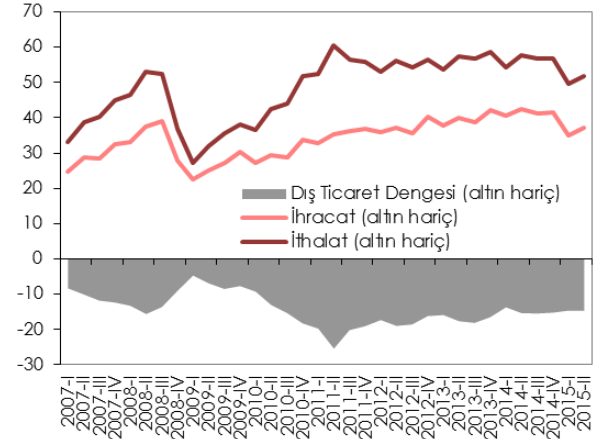
Kaynak: TCMB.

Grafik 2. Cari İşlemler Dengesi
(çeyreklik, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 3. Dış Ticaret Dengesi (Altın hariç)
(çeyreklik, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

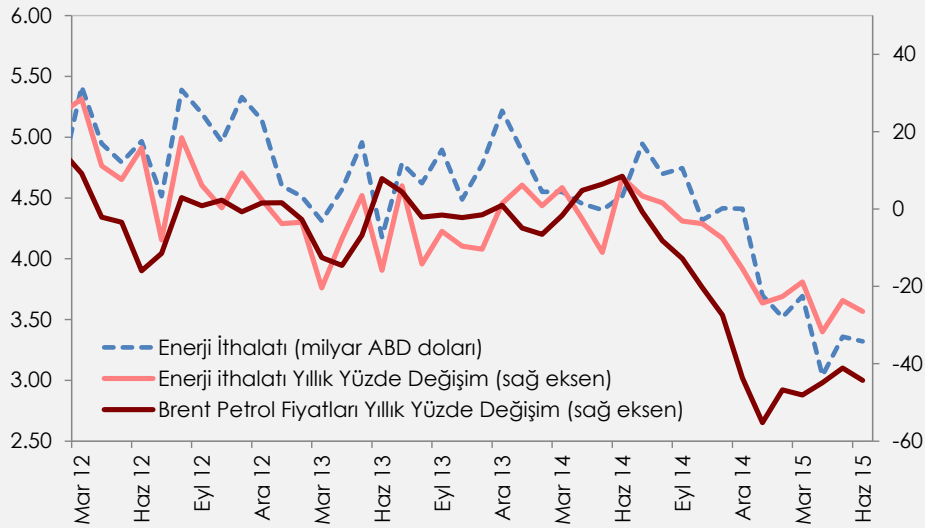
Kutu 1

Türkiye'nin Enerji İthalatındaki Son Dönem Gelişmeleri

Uluslararası ham petrol piyasalarında 2014 yılı ortalarında başlayan fiyat düşüşleri net enerji ithalatçısı olmasının yanı sıra yüksek cari açık sorunuyla karşı karşıya olan Türkiye için önemli bir gelişme olmuştur. Türkiye'nin ana ticaret ortaklarında yaşanan jeopolitik sorunlar ve ekonomik darboğaz nedeniyle ihracat artışlarının sınırlandığı bir dönemde ham petrol fiyatlarında gerçekleşen düşüşler dış dengenin iyileşmesi konusunda önemli bir fırsat sunmuştur. Bu kutuda söz konusu fiyat hareketlerinin Türkiye'nin enerji ithalatını ne ölçüde etkilemekte olduğu irdelenecektir.

Brent ham petrol fiyatı 2014 yılı Haziran ayında 111,9 ABD doları/varil seviyesinde işlem gördükten sonra sert bir gerileme eğilimine girmiş ve yıllık yüzde 44,3 oranında azalarak 2015 yılı Haziran ayında 62,3 ABD doları/varil seviyesine düşmüştür. Türkiye'nin enerji ithalatı da petrol fiyatlarını takip ederek düşmeye başlamıştır. 2014 yılının Haziran ayında 4,5 milyar ABD doları olan aylık enerji ithalatı 2015 yılının aynı ayında yüzde 26,5 oranında gerilemeyle 3,3 milyar ABD dolarına düşmüştür (Grafik 1). Toplam enerji ithalatındaki düşüşün ham petrol fiyatlarındaki gerilemeden daha sınırlı olması ekonomik büyümeye bağlı olarak artan enerji talebinin yanı sıra petrol fiyatlarındaki düşüşlerin doğalgaz fiyatlarına gecikmeli yansımından kaynaklanmaktadır.

Grafik 1. Enerji İthalatı

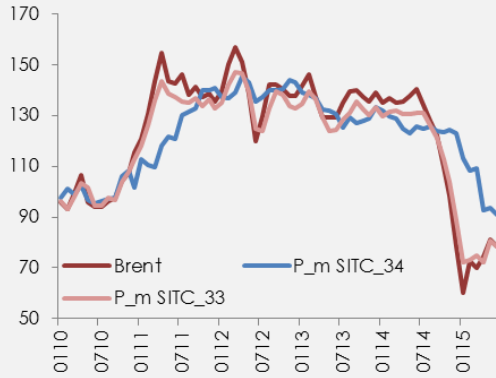

Kaynak: TÜİK.

Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasında (SITC) 3 numaralı kalem mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünlere ayrılmıştır. Bu başlık altında 33 numaralı alt kalem petrol ve petrolden elde edilen ürünleri, 34 numaralı alt kalem ise petrol gazları, doğal gaz ve diğer mamul gazları kapsamaktadır. Söz konusu ürün gruplarının ABD doları bazlı ithalat fiyatları incelendiğinde, petrol ve petrolden elde edilen ürünlerin fiyatlarının uluslararası Brent fiyatlarını çok yakından takip ettiği

gözlenmektedir. Ne var ki, petrol gazları, doğal gaz ve diğer mamul gazları kalemi ithalat fiyatlarının Brent petrol fiyatı ile ilişkisinin biraz daha zayıf olduğu görünmektedir. Özellikle Brent fiyatlarının ani iniş ve çıkış yaptığı dönemlerde söz konusu alt kalem ithalat fiyatlarının gecikmeli olarak uluslararası Brent fiyatlarına yakınsadığı dikkat çekmektedir. Nitekim petrol gazları, doğal gaz ve diğer mamul gazları kalemi ithalat fiyatlarında ilk keskin düşüş, Brent fiyatlarından yaklaşık 6 ay sonra, 2015 yılı Ocak ayında gerçekleşmiştir (Grafik 2). Brent fiyatları altı ve dokuz aylık hareketli ortalamalarla incelendiğinde, petrol gazları, doğal gaz ve diğer mamul gazları kalemi ithalat fiyatlarıyla daha yakın bir ilişki içinde olduğu dikkat çekmektedir. Doğalgaz piyasasında imzalanmış olan ikili anlaşmalar ve bu anlaşmalarda ham petrol fiyat hareketlerinin belirli bir gecikmeyle doğalgaz fiyatlarına yansıtılmasının belirlenmiş olması bu gelişmenin en belirleyici unsurudur (Grafik 3).

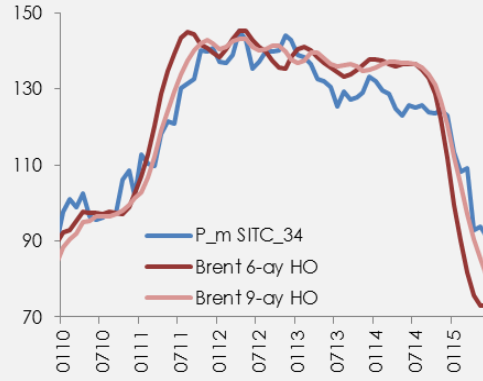
Grafik 2. Enerji Fiyatları*
(2010=100)

Kaynak: TÜİK, Bloomberg.

* Brent fiyatları 2010=100 olacak şekilde endeksleştirilmiştir.

Grafik 3. Doğalgaz Fiyatları Brent İlişkisi*
(2010=100)

Kaynak: TÜİK

Ham petrol fiyatlarının 2015 yılı Temmuz ayından itibaren yeniden düşmeye başlamış olmasının yanısıra doğalgaz fiyatlarının gecikmeli de olsa düşmeye devam etmesi Türkiye'nin enerji ithalatını aşağıya çekmeye devam etmektedir. Ham petrol fiyatları yeniden istikrara kavuşsa dahi doğalgaz ithalat fiyatlarının gecikmeli yapısı nedeniyle Türkiye'nin enerji ödemelerinin 2015 yılı ikinci yarısında, hatta 2016 yılında azalmaya ya da miktar hareketlerine bağlı olarak baskı altında kalmaya devam edeceği düşünülmektedir.

1.1 Mal İhracatı

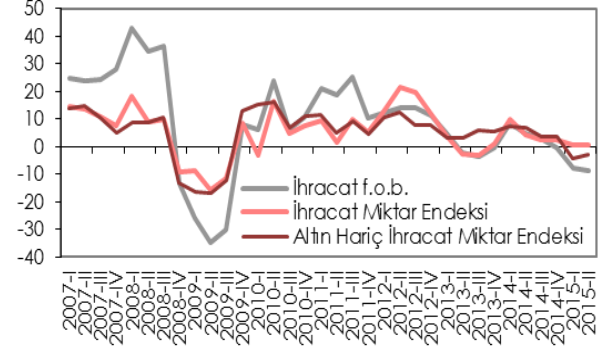
İhracat euro-ABD doları paritesindeki gelişmelere bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinde de yıllık bazda gerilemeye devam etmiştir. İhracat miktar endeksi yıllık yüzde 0,6 oranında yükselmesine rağmen ihracat fiyatlarındaki düşüşler sonucu nominal ihracat yüzde 8,8 oranında azalmıştır. Diğer yandan altın hariç bırakıldığında miktar endeksinin yüzde 3,1 gerilediği dikkat çekmektedir. Irak ve Rusya Federasyonu gibi önemli ihracat pazarlarında yaşanan sorunlar bu gelişmede belirleyici olmuştur.

Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, altın hariç ihracat ikinci çeyrekte bir önceki çeyreğe kıyasla değişim sergilememiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış altın hariç ihracat ikinci çeyrekte bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 gerilerken, azalan altın ihracatı sonucunda toplam ihracattaki gerilemenin yüzde 6,4'e yükseldiği gözlenmektedir.

Avrupa Birliği (AB) ile Orta Doğu ve Afrika (ODA) ülkelerinin altın hariç ihracat içindeki paylarında belirgin bir değişiklik gerçekleşmemiştir. Yılın ikinci çeyreğinde, AB ülkelerinin Türkiye'nin toplam altın hariç ihracatı içindeki payı yüzde 44,1, Orta Doğu ve Afrika (ODA) ülkelerinin payı ise yüzde 29,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, Rusya ve Ukrayna'nın da yer aldığı Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerine yapılan ihracatın payı yıllık 1,6 puan düşüşle yüzde 6,4 seviyesine gerilemiştir.

Türkiye'nin ihracat pazarlarını oluşturan ülkelerdeki ekonomik büyüme oranı 2015 yılı ikinci çeyreğinde sınırlı bir artışla yüzde 2,0 olmuştur. Aynı dönemde küresel büyüme oranı ise yüzde 2,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin ihracat pazarlarındaki büyüme küresel büyümenin altında kalmaya devam ederken aradaki farkın daraldığı dikkat çekmektedir. 2014 yılının aynı döneminde büyüme serileri arasındaki fark 0,9 puan olarak ölçülmüştür.

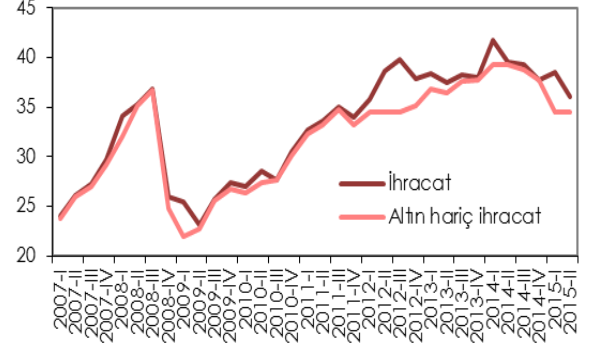
Grafik 4. Nominal İhracat ve İhracat Miktar Endeksleri
(yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

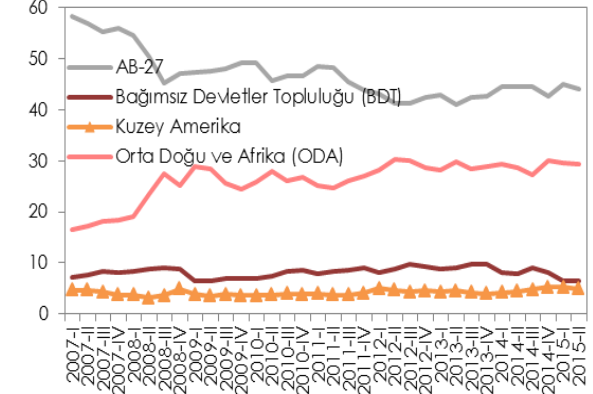
Grafik 5. Altın Dahil ve Hariç İhracat

(mevsimsellikten arındırılmış, çeyreklik, milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK.

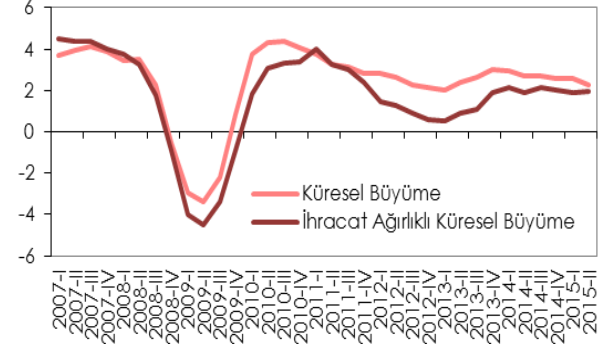
Grafik 6. İhracatta Seçilmiş Bölge Payları (Altın hariç)
(yüzde)

Kaynak: TÜİK.

Grafik 7. Dış Talep Göstergeleri

(yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TCMB.

1.2 Mal İthalatı

2015 yılı ikinci çeyreğinde ithalat reel olarak bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla ılımlı bir artış sergilemiştir. İthalat miktar endeksi yıllık bazda yüzde 2,5 oranında artarken, altın hariç bırakıldığında miktar endeksindeki artış yüzde 5,3'e yükselmektedir. Diğer taraftan, paritedeki ve enerji fiyatlarındaki önemli düşüşlerin etkisiyle ithalat fiyatları gerilemiş ve nominal ithalattaki yıllık bazda düşüş yüzde 12,7 seviyesine yükselmiştir.

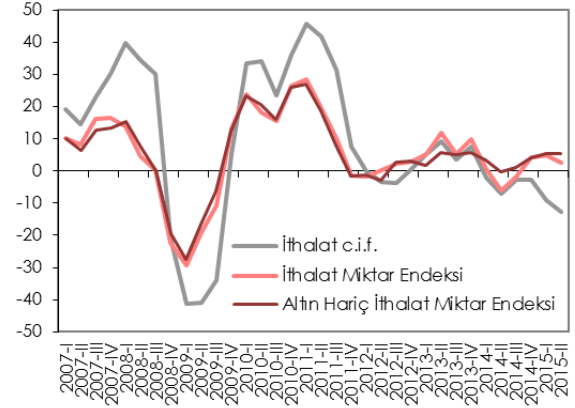
Mevsimsellikten arındırılmış olarak incelendiğinde, altın ve enerji hariç ithalatın 2015 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre düştüğü gözlenmiştir. Paritedeki değişimlerin etkisiyle, çekirdek ithalat yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 4,2 oranında gerilemiştir. Toplam ithalatta yılın ilk çeyreğinde gözlenen yüzde 9,7 oranındaki azalış ise altın ithalatı kaynaklı etkilerin ortadan kalkmasıyla yüzde 3,8 seviyesine gerilemiştir.

1.3 Reel Döviz Kuru Gelişmeleri

2014 yılında belirgin değişiklik sergilemeyen reel kur endeksleri 2015 yılı ilk çeyreğinde yatay seyrettikten sonra ikinci çeyrekte gerilemiştir. Reel kur endekslerindeki düşüş büyük ölçüde nominal kur hareketlerinden kaynaklanmaktadır.

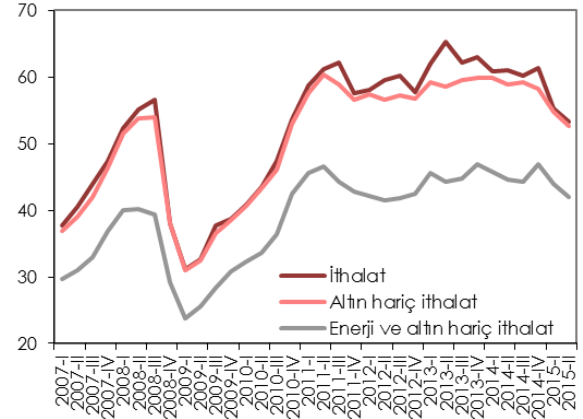
Yılın ikinci çeyreğinde Türk lirasında gözlenen reel değer kaybı hem gelişmiş ülkelere hem de gelişmekte olan ülkelere karşı gerçekleşmiştir. Söz konusu değer kaybına rağmen gelişmiş ülkeler alt endeksi 100 puanın üzerinde seyretmeye, dolayısıyla Türk lirası söz konusu ülke grubuna karşı değerli kalmaya devam etmiştir.

Grafik 8. Nominal İthalat ve İthalat Miktar Endeksleri (yıllık yüzde değişim)

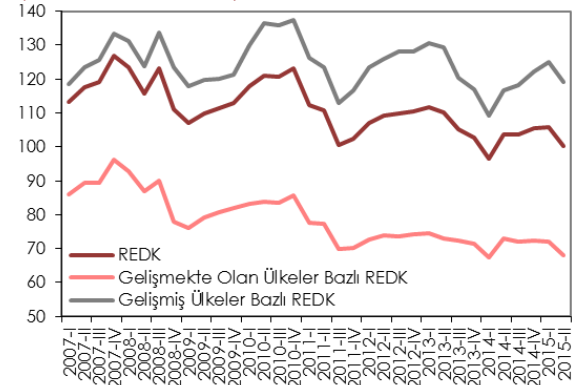
Kaynak: TÜİK.

Grafik 9. Enerji ve Altın Hariç İthalat (Mevsimsellikten arındırılmış, çeyreklik, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 10. Reel Efektif Döviz Kurları (REDK) (TÜFE bazlı, 2003=100)

Kaynak: TCMB.

1.4 Küresel Konum

Dünya Ticaret Örgütü'nden elde edilen geçici verilere göre dünya ihracatı 2015 yılının ikinci çeyreğinde de gerilemiştir. Söz konusu gerilemede fiyat etkilerinin baskın olduğu gözlenmektedir. Nitekim yılın ilk çeyreğine ait veriler küresel ihracatın yüzde 12,1 daraldığına işaret ederken, reel ihracat artışı yüzde 4,0 seviyesindedir.

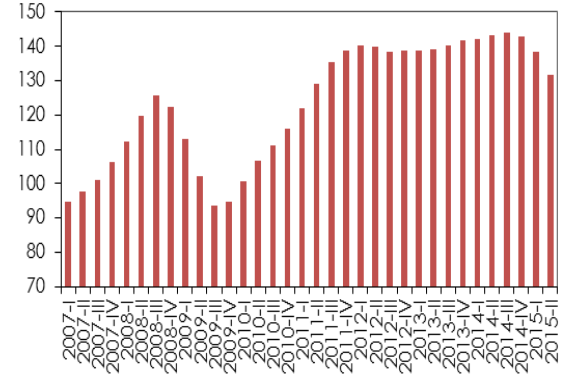
Dünya Ticaret Örgütü verileri Türkiye'nin dünya ithalatı ve ihracatı içindeki paylarında sınırlı artışlar gerçekleştiğine işaret etmektedir. 2015 yılı ikinci çeyreğinde Türkiye'nin dünya ithalatı içindeki payı yüzde 1,3, dünya ihracatı içindeki payı ise yüzde 0,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1.5 Dış Ticaret Hadleri

Gerek ihracat gerekse ithalat fiyatlarında süregelen düşüş eğilimi 2015 yılı ikinci çeyreğinde devam etmiştir. 2015 yılı ikinci çeyreğinde yıllık bazda ihracat fiyatları yüzde 9,2, ithalat fiyatları ise yüzde 14,9 oranında gerilemiştir. İhracat fiyatlarındaki düşüşte parite önemli bir oynarken ithalat fiyatlarındaki düşüşte parite etkisinin yanı sıra emtia fiyatlarındaki düşüşler de belirleyici olmuştur.

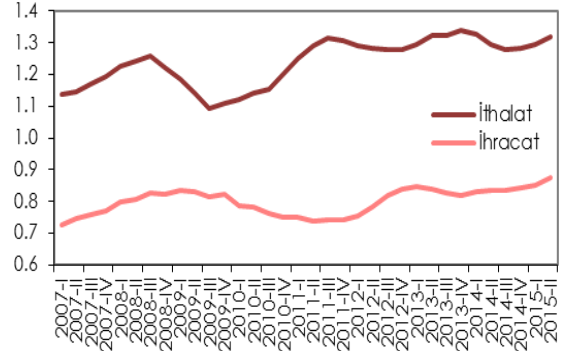
İhracat fiyatlarındaki gerilemenin ithalat fiyatlarındaki gerilemeye kıyasla daha düşük olmasının etkisiyle yükselişe geçen dış ticaret hadleri, 2015 yılının ikinci çeyreğinde yavaşlayarak da olsa artışını sürdürmüştür. Dış ticaret hadleri yılın ikinci çeyreğinde yıllık 6,6 puan artışla 106,3 değerini alırken, altın ve enerji hariç incelendiğinde yıllık artış 1,7 puana gerilemekte ve seri 103,4 değerini almaktadır.

Grafik 11. Dünya İhracatı
(yıllıklandırılmış, 2007=100)

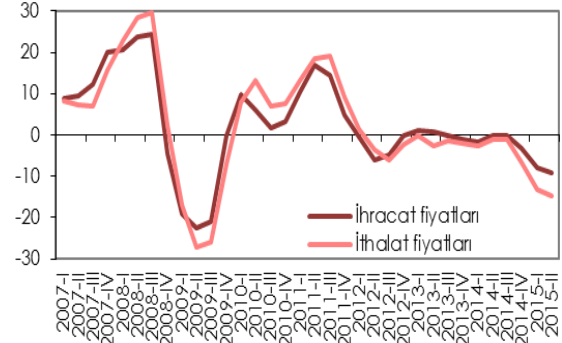
Kaynak: DTÖ.

Grafik 12. Türkiye'nin Dünya Ticareti İçindeki Payı
(yüzde)

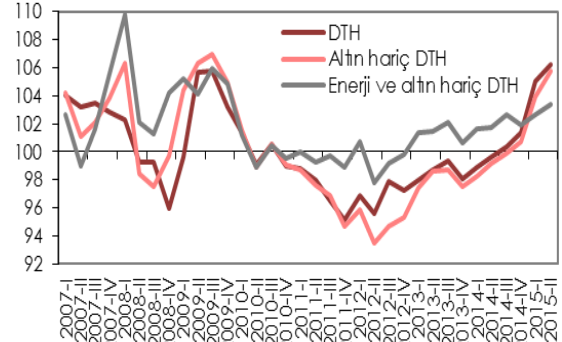
Kaynak: DTÖ.

Grafik 13. İhracat ve İthalat Fiyatları
(yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

Grafik 14. Dış Ticaret Hadleri (DTH)
(2010=100)

Kaynak: TÜİK.

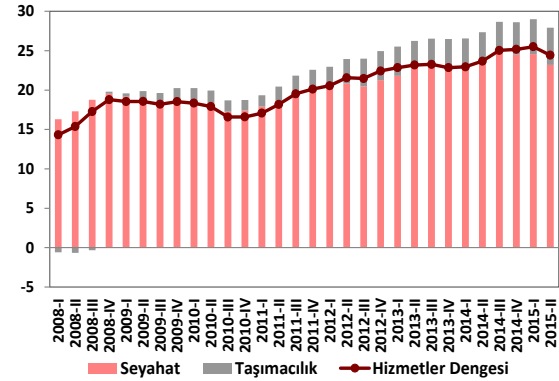
1.6 Hizmetler Hesabı

Cari işlemler dengesinin dış ticaretten sonra en önemli belirleyicisi olan hizmetler kalemi, yılın ikinci çeyreğinde, azalma eğiliminde olmuştur. İkinci çeyrekte Rusya'dan gelen turist sayısında görülen önemli düşüğe rağmen, Almanya, İran gibi diğer ülkelerden gelen turist sayısındaki artış ile toplamda gelen turist sayısı sınırlı bir düşüş göstermiştir. Ancak, gerek ortalama paket tur harcamasında görülen azalış gerek euronun değer kaybetmesinin yol açtığı olumsuz parite etkisi ile net seyahat gelirleri önemli oranda düşüş göstermiştir. Bu durum, hizmet gelirlerinin azalış eğilime girmesinin en önemli nedeni olmuştur.

Hizmetler dengesi altında yer alan taşımacılık, inşaat hizmetleri ve diğer hizmetler kalemlerindeki geçen yılın aynı dönemine göre görülen artışlara rağmen, aynı dönemde seyahat kalemindeki gerilemenin etkisi ile hizmetler kaleminin cari işlemler hesabına verdiği katkı sınırlı olmuştur. 2015 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre seyahat gelirlerinde yüzde 15,9 azalış, seyahat giderlerinde ise yüzde 10,0 oranında artış gözlenmiştir. Sonuç olarak, 2015 yılının ikinci çeyreğinde net seyahat gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 21,2 azalarak 5,1 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Öte yandan, turist sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,9 oranında azalış göstermiştir. Ülke grupları olarak bakıldığında, ikinci çeyrekte geçen yılın aynı dönemine göre oransal olarak en büyük azalış Birleşik Devletler Topluluğu (özellikle Rusya) ve Avrupa kıtasından gelen turist sayılarında gerçekleşirken, en büyük artış Asya ülkelerinden gelen turist sayılarında yaşanmıştır.

2015 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre, gerek yabancı ziyaretçilerin gerekse yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın ülkemizde gerçekleştirdiği ortalama harcama tutarları azalmıştır. Verilere bakıldığında, yabancı ziyaretçilerin ortalama harcama tutarının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 11,3 azalarak 593 ABD doları, yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın ortalama harcamasının ise yüzde 33,3 azalarak 711 ABD doları düzeyinde gerçekleştiği gözlenmiştir.

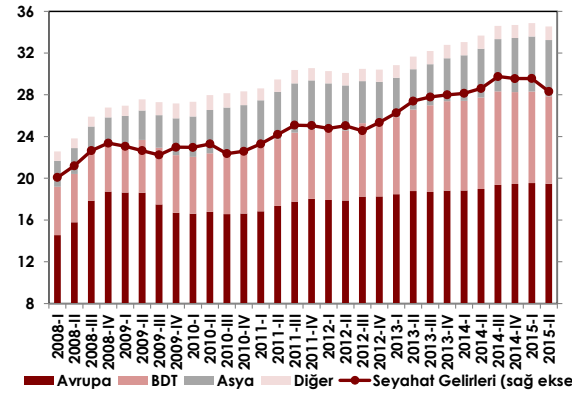
Grafik 15. Hizmetler Hesabı, Seyahat ve Taşımacılık
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

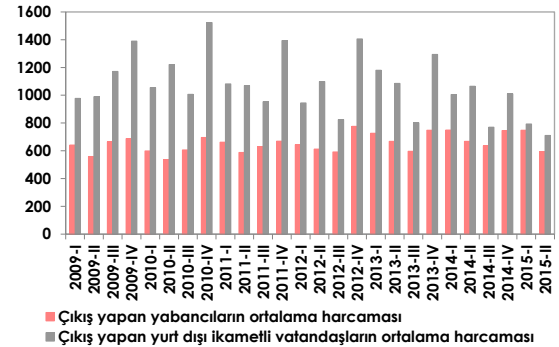
Grafik 16. Türkiye'ye Gelen Turistlerin Ülke Dağılımı ve Seyahat Gelirleri

(sol eksen: yıllıklandırılmış, milyon kişi; sağ eksen: milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK.

Grafik 17. Ortalama Harcama
(ABD doları/k kişi)

Kaynak: TÜİK.

Taşımacılık kaleminden kaynaklanan net gelirlerde 2014 yılının ilk çeyreğinden itibaren görülen artış eğilimi, bu çeyrekte de devam etmiştir. 2015 yılı ikinci çeyreğinde, bir önceki yılın aynı dönemine göre taşımacılık gelirlerinin yüzde 4,8, giderlerinin ise yüzde 17,2 oranında azalması sonucu net taşımacılık geliri yüzde 24,6 oranında artış göstermiştir. Bu artıştaki en büyük etken, uluslararası yolcu ve bagaj taşımacılığı ile posta ve kurye hizmetlerinden oluşan diğer taşımacılık gelirlerindeki yüzde 2,2 oranındaki azalışa rağmen net navlun giderlerinde yaşanan düşüş olmuştur. Bu dönemde ithalat taşımacılığında yabancıların payının bir önceki döneme göre 1,4 puan azalarak yüzde 49,3 düzeyinde gerçekleştiği gözlenmiştir.

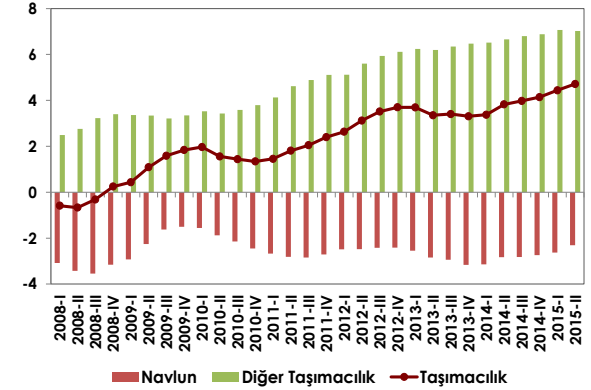
1.7 Birincil Gelir Dengesi

2015 yılı ikinci çeyreğinde birincil gelir dengesini oluşturan ücret ödemeleri ve yatırım gelir dengesi kalemlerinde net çıkış gerçekleşmiştir. Birincil gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2015 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 45,8 artarak 3,3 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Yatırım geliri kalemi altında yer alan doğrudan yatırımlardaki çıkışlar geçen yılın aynı dönemine göre artarak 1,6 milyar ABD doları, diğer yatırımlardaki aynı dönemdeki çıkışlar ise azalarak 1,0 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Portföy yatırımlarındaki çıkışlar ise geçen yılın aynı dönemine göre artarak 0,4 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

1.8 İkincil Gelir Dengesi

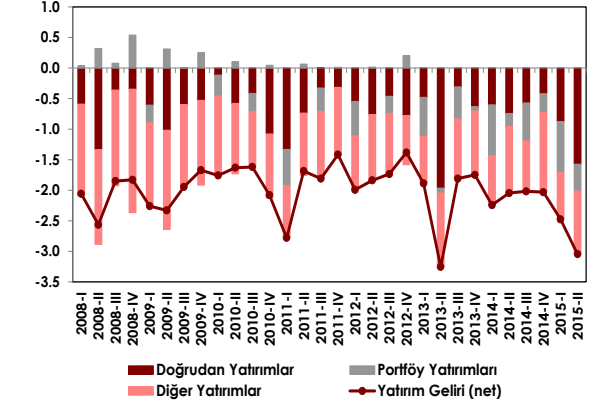
Genel hükümet ve diğer sektörlerin cari transferlerinden oluşan ikincil gelir dengesinde net girişler, bir önceki çeyreğe göre artış göstermiştir. İkinci çeyrekte ikincil gelir dengesi, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25,0 artışla 219 milyon ABD doları tutarında net giriş kaydetmiştir. Bu azalıştaki en büyük etken, diğer sektörler kalemi altında yer alan işçi gelirlerinde yaşanan yüzde 29,3'lük düşüş ile, ülkelerarası hibelerin yer aldığı genel hükümet kalemi net girişlerinde gözlenen yüzde 41,9 oranındaki azalış olmuştur.

Grafik 18. Taşımacılık ve Alt Kalemleri
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

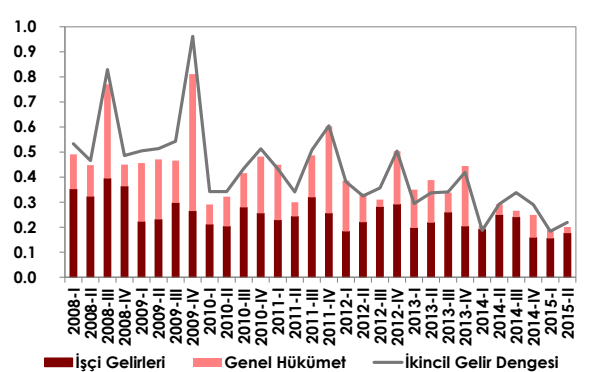
Kaynak: TÜİK, TCMB.

Grafik 19. Yatırım Geliri (net) Kompozisyonu
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 20. İkincil Gelir Dengesi ve İşçi Gelirleri
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

2015 yılının ikinci çeyreği, küresel risk iştahının değişken seyrettiği bir dönem olmuştur. Küresel iktisadi faaliyetlerdeki zayıf seyrin ve ayrışmanın devam etmesinin yanı sıra, para politikalarındaki belirsizliklerin yol açtığı finansal oynaklık, bu dönemde küresel risk iştahını olumsuz etkileyen temel faktörler olmuştur. Diğer taraftan, Suriye’de süregelen olumsuz jeopolitik gelişmelerin bu dönemde yoğunluk kazanması, finans hareketlerine etki eden ülkemize özgü bir unsur olarak öne çıkmıştır. Ödemeler dengesi finans hesabına ana başlıklar itibarıyla bakıldığında, 2014 yılı bütününde doğrudan yatırımlarda görülen yavaşlama, 2015 yılının ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. Portföy yatırımları ise, küresel risk iştahındaki kötüleşmeye paralel olarak çıkış yönlü hareket etmiştir. Diğer yatırım girişlerinde ise gerek bankacılık gerek diğer sektörlerin borç çevirme oranları, bir önceki çeyreğe göre bir miktar azalmasına rağmen, 100 düzeyinin üstündeki seviyelerini korumuştur.

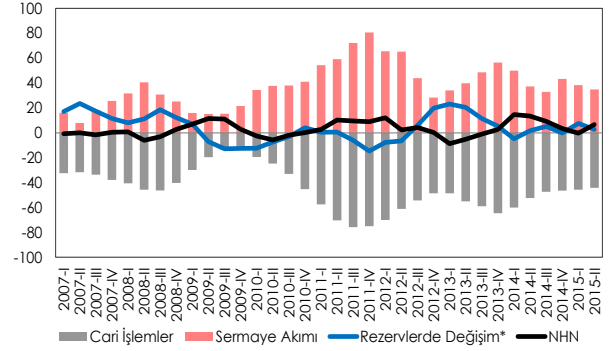
Finansman ihtiyacı, ikinci çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre artmıştır. Finansman ihtiyacı kalemi, bu çeyrekte bir önceki çeyreğe göre 137 milyon ABD doları azalarak 24,0 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.¹

Bu çeyrekte borç yaratan yükümlülüklerin toplam yükümlülükler içindeki payı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre azalırken, borç yaratmayan yükümlülüklerin payı ise artmıştır. Borç yaratan ve borç yaratmayan finansman kaynakları sırasıyla 8,4 milyar ABD doları ve 3,2 milyar ABD doları artış göstermiştir.

¹ Bakınız ek tablolar, “Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları”.

Grafik 21. Cari İşlemler Hesabı ve Başlıca Finans Hesabı Kalemleri

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

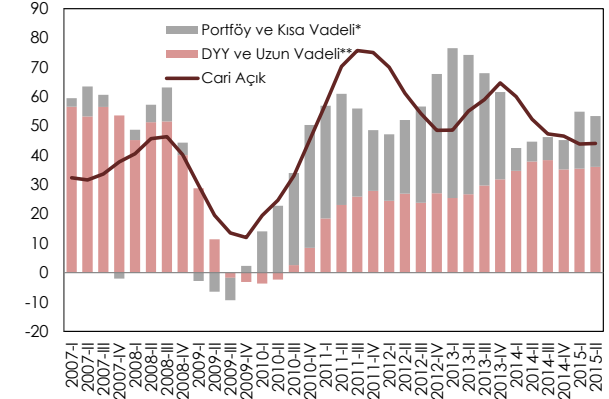

Kaynak: TCMB.

* Rezerv değişimi, ödemeler dengesi tablosundan resmi rezervlerin yanı sıra, bankalar ve diğer sektörün efektif ve mevduat varlıklarının toplamından oluşmaktadır.

Grafik 22. Cari İşlemler Hesabı ve Finansmanı

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

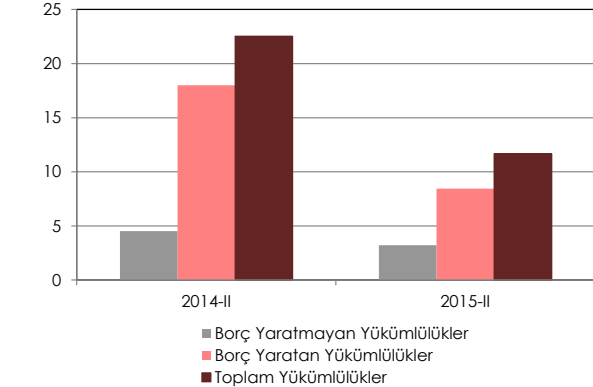
Kaynak: TCMB.

* Bu seri hisse senetlerini, yurt içinde ihraç edilen borç senetlerini, bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli net kredilerini, bankalardaki mevduatları ve Merkez Bankası'nda tutulan kısa vadeli mevduatları kapsamaktadır.

** Bu seri net doğrudan yatırımları, yurt içi yerleşiklerin yurt dışında ihraç ettikleri borç senetlerini, bankalar ve diğer sektörlerin uzun vadeli net kredilerini ve Merkez Bankası'nda tutulan uzun vadeli mevduatları kapsamaktadır.

Grafik 23. Finans Hesabı Altında Dış Borç Yaratan ve Yaratmayan Yükümlülükler

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

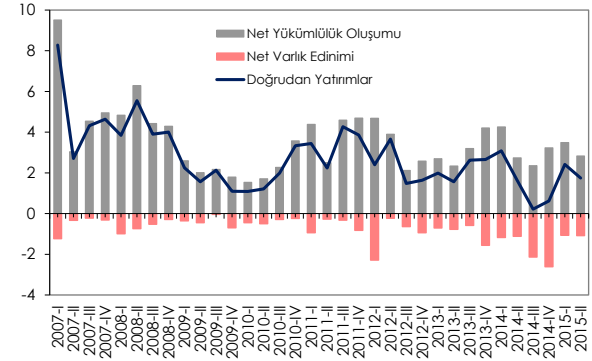
2.1 Doğrudan Yatırımlar

Doğrudan yatırım girişlerinde, geçen çeyrekte görülen yavaşlama bu çeyrekte de devam etmiştir. AB ülkelerinde artarak devam eden ekonomik durgunluk, doğrudan yatırım girişlerinin düşük düzeylerde seyretmesinin temel unsuru olarak öne çıkmaktadır.

2015 yılının ikinci çeyreğinde, yurt içine yapılan doğrudan yatırımlar 2,8 milyar ABD doları tutarında gerçekleşmiştir. Bu yatırımlarda imalat sektörleri ile finans ve sigorta faaliyetleri alanında yapılan yatırımlar etkili olmuştur. Bu çeyrekte, yurt içine yapılan doğrudan yatırımların altındaki sermaye kalemi içerisinde Asya ülkelerinden gelen yatırımların payı yüzde 54,2'ye yükselirken, Avrupa ülkelerinin payı ise yüzde 43,3'e düşmüştür.

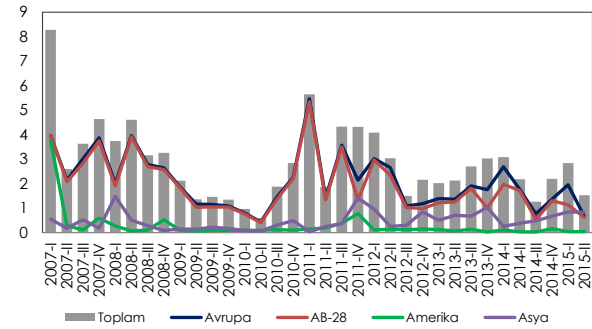
Yurt dışına yapılan doğrudan yatırımlar, yılın ikinci çeyreğinde, ilk çeyrekteki yavaş seyrini sürdürmüştür. Söz konusu yatırımlar, bu çeyrekte 1,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Yurt dışına yapılan doğrudan yatırımların sermaye kaleminde Avrupa ülkelerinin payı yüzde 60,8'e yükselmiş, Amerika ülkelerinin payı ise yüzde 29,8'e düşmüştür.

Grafik 24. Doğrudan Yatırımlar
(milyar ABD doları)

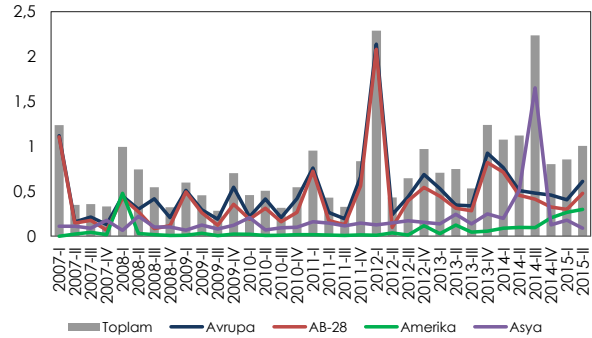
Kaynak: TCMB.

Grafik 25. Yurt İçindeki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 26. Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

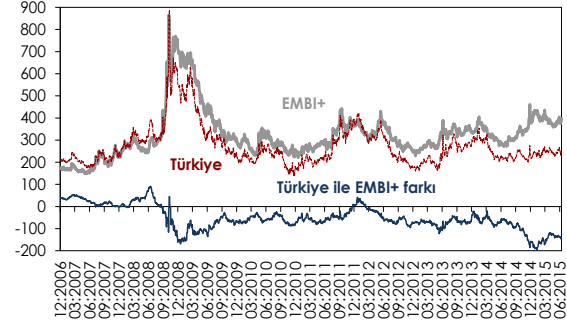
2.2 Portföy Yatırımları

2015 yılının ikinci çeyreğinde, AB'nin yanı sıra enerji ihracatçısı ülkelerde büyümeye yönelik ortaya çıkan endişeler ve Yunanistan'ın kurtarma paketi üzerindeki belirsizlik, gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy akımlarına etki eden temel unsurlardır. Bu dönemde, Türkiye'nin risk priminin, Gelişen Piyasalar Tahvil Endeksi (EMBI+) ortalama risk priminin altında kaldığı ve iki risk primi arasındaki farkın bir önceki çeyreğe göre bir miktar azaldığı görülmektedir.

Yılın ikinci çeyreğinde portföy yatırımları, bir önceki çeyreğe göre azalış kaydederek, çıkış yönlü hareket etmiştir. Enstrüman bazında bakıldığında, dönem toplamında, hisse senetlerinde bir miktar giriş gözlenirken, borç senetlerinde net çıkışlar gerçekleşmiştir. Bu dönemde, hisse senedi piyasasında 0,7 milyar ABD doları net giriş, DİBS piyasasında ise 2,9 milyar ABD doları net çıkış kaydedilmiştir. Portföyün vade yapısı bir önceki çeyreğe göre iyileşme göstermiştir.

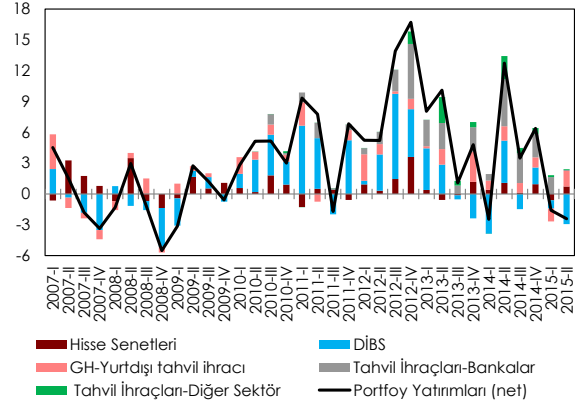
Bankaların ve diğer sektörlerin yurt dışı tahvil ihraçlarında görülen azalış bu çeyrekte hızlanarak devam etmiştir. Yurt dışında gerçekleştirilen tahvil ihraçları yoluyla yılın ikinci çeyreğinde, bankalar 138 milyon ABD doları ve diğer sektörler de 87 milyon ABD doları net borçlanma gerçekleştirmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, Haziran ayı sonu itibarıyla, bankaların ve diğer sektörlerin yurt dışında ihraç ettiği borç senetleri stoku, sırasıyla 32,7 milyar ABD dolarına ve 8,4 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Öte yandan, yurt içinde ihraç edilen borç senetleriyle ilgili olarak, yurt dışı yerleşikler, bankalara 45 milyon ABD doları değerinde net satım gerçekleştirmişlerdir.

Grafik 27. İkincil Piyasa Getiri Farkları ve Türkiye'nin Görelü Durumu (baz puan)

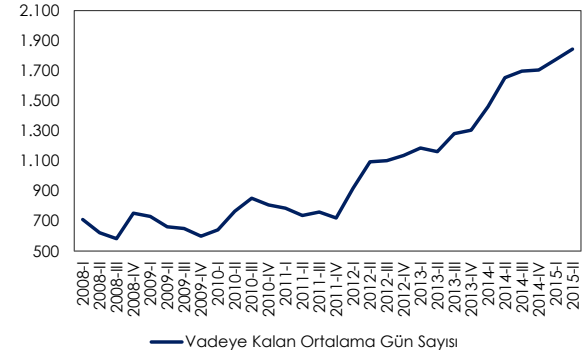
Kaynak: JP Morgan.

Grafik 28. Portföy Yatırımları - Yükümlülükler (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

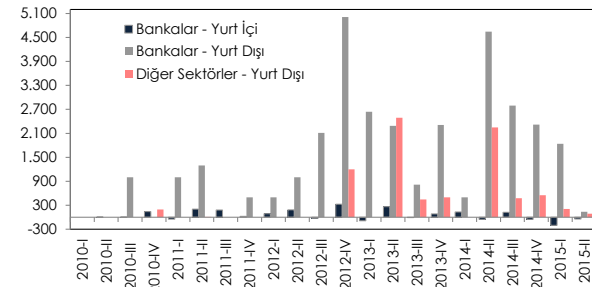
Grafik 29. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki DİBS'lerin Vade Yapısı (vadeye kalan ortalama gün sayısı)*

Kaynak: TCMB.

* Menkul değerlerin vadeye kalan gün sayılarının, ABD doları cinsinden stok piyasa değerlerine göre ağırlıklandırılması yoluyla bulunmaktadır.

Grafik 30. Bankalar ve Diğer Sektörlerin Borçlanma Senetleri (milyon ABD doları)

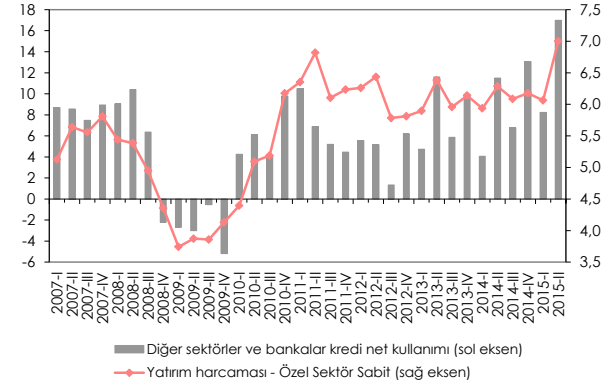
Kaynak: TCMB.

2.3 Krediler ve Mevduat

Gerek bankacılık sektörünün gerek diğer sektörlerin yurt dışından kredi türü borçlanmalarında, 2015 yılı ikinci çeyreğinde, arz yönlü bir kısıt gözlenmemektedir. Bu dönemde bankacılık sektörü toplamda net borçlanıcı olurken, geçen çeyrek başlayan kısa vadeli kredi borçlanmasından uzun vadeli borçlanmaya kayış, bu dönemde ivme kazanmıştır. Bu gelişmede, Merkez Bankası'nın bankaların yurt dışı borçlanmalarının vadesini uzatmaya yönelik yaptığı düzenlemelerin etkisi olduğu düşünülmektedir (Kutu 2). Bankaların yurt dışından sağladığı kısa vadeli kredilerin önceki döneme göre azalış göstermesi nedeniyle, uzun vadeli kredi kullanımlarındaki artışa rağmen toplam kredi kullanımlarında bir önceki çeyreğe göre net azalış gözlenmektedir. 2015 yılı ikinci çeyreğinde bankalar uzun vadeli kredilerde net bazda 8,6 milyar ABD doları tutarında kredi kullanmış, kısa vadeli kredilerde ise 6,9 milyar ABD doları tutarında kredi geri ödemesi yapmışlardır. Diğer taraftan, bankaların uzun vadeli kredi kullanımlarında euro cinsi kredilerin payının arttığı gözlenmektedir (Kutu 3). Bankaların toplam dış borç çevirme oranı 2015 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre artış göstermiş ve yüzde 105 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bankaların tahvil cinsi borçlanmaları da dâhil edildiğinde, bankacılık sektörü toplam borç çevirme oranı yüzde 119 seviyesinde gerçekleşmektedir.

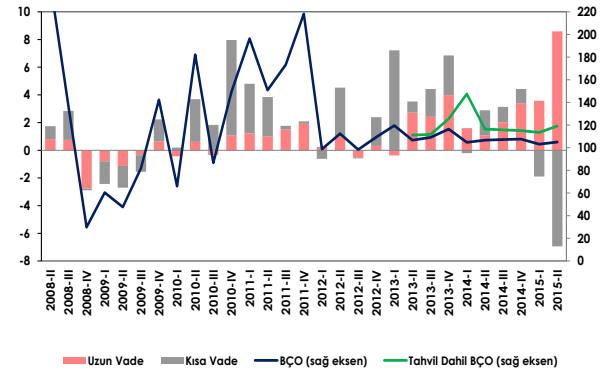
Diğer sektörlerin temelde yatırımlarının finansmanı için kullandığı yurt dışı kaynaklı uzun vadeli krediler, yılın ikinci çeyreğinde net giriş göstermiştir. Aynı şekilde ticari kredi kullanımında da artış gözlenmektedir (Kutu 4). Bu dönemde uzun vadeli kredilerde 3,7 milyar ABD doları tutarında net kullanım gerçekleşmiş ve borç çevirme oranı bir önceki döneme göre artarak yüzde 144 olmuştur. Kısa vadeli krediler ile tahvil cinsi borçlanmalar da dâhil edildiğinde, diğer sektörlerin toplam borç çevirme oranının bir önceki döneme göre artarak yüzde 141 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir.

Grafik 31. Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı* (milyar ABD doları, 32 sayılı Karar etkisi dâhil) **ve Diğer Sektörlerin Yatırım Harcamaları** (milyar TL, 1998=100)

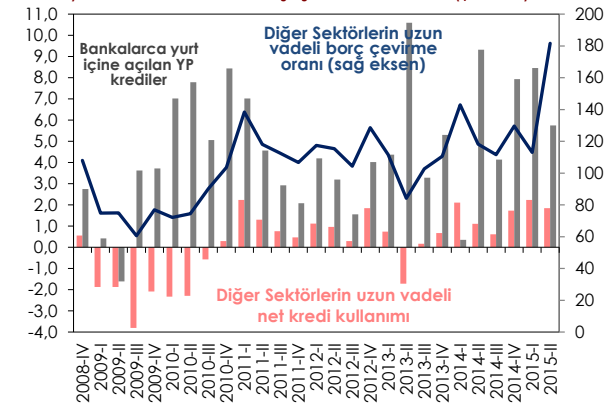
* Bankaların yurt içine açtıkları yabancı para cinsinden krediler dâhildir.
Kaynak: TCMB.

Grafik 32. Bankaların Net Kredi Kullanımı (milyar ABD doları) **ve Toplam Borç Çevirme Oranı (BÇO)** (yüzde)

Kaynak: TCMB.

Grafik 33. Bankalarca Yurt İçine Açılan YP Kredileri - Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı (milyar ABD doları) **ve Uzun Vadeli Borç Çevirme Oranı** (yüzde)

Kaynak: TCMB.

Kutu 2

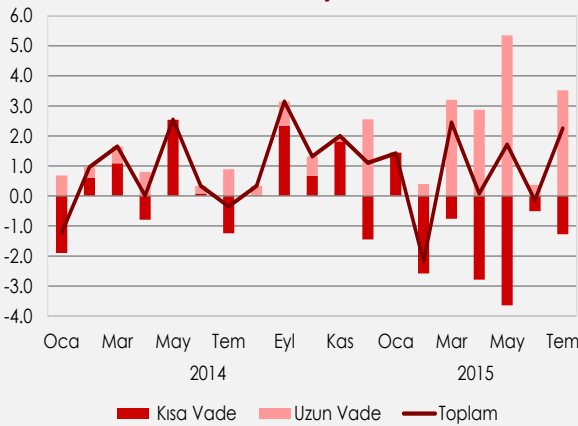
Zorunlu Karşılıklardaki Değişiklik ve Bankacılık Kesimi Dış Borçlanması

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından uygulamaya konulan 2015 yılı para ve kur politikası çerçevesinde, makro-finansal riskleri sınırlamaya ve basiretli borçlanmayı desteklemeye yönelik yeni makroihtiyati politikalar uygulanacağı, 10 Aralık 2014 tarihinde yapılan basın toplantısıyla toplantısında açıklanmış; bu kapsamda Ocak ayının başında, dış borçlanma vadelerinin uzamasını teşvik amacıyla bankaların ve finansman şirketlerinin yabancı para cinsinden çekirdek dışı kısa vadeli yükümlülükleri için uygulanan zorunlu karşılık oranlarında değişiklikler yapılmıştır.² Bu değişiklik ile hem çekirdek dışı yükümlülüklerde vadelerin uzaması planlanmakta, hem de Merkez Bankası'nın döviz rezervlerine katkı sağlaması öngörülmekteydi. Bu kutuda, 13 Şubat 2015 tarihli yükümlülük cetvelinden itibaren geçerli olan düzenlemenin, ödemeler dengesi istatistiklerinde "Finans Hesabı" altında yer alan bankaların yurtdışı kredi borçlanmalarındaki vade etkisi incelenmektedir.

Bankaların ve finansman şirketlerinin çekirdek dışı yükümlülükleri, yabancı para cinsinden mevduat/katılım fonu dışındaki diğer yükümlülükleri (repo işlemlerinden sağlanan fonlar, kullanılan krediler, ihraç edilen menkul kıymetler ve diğer yabancı para cinsinden yükümlülükler) kapsamaktadır. Çekirdek dışı yükümlülüklerin zorunlu karşılık oranlarında yapılan değişiklikle en yüksek oran artışı 1 yıla kadar vadeli yükümlülüklerde gerçekleşmiştir (yüzde 13'ten yüzde 18'e artmıştır). Vadesi 3 yıla kadar olan yükümlülüklerdeki oran ise, yüzde 11'den yüzde 8'e düşürülmüştür. Yabancı para cinsinden zorunlu karşılıklarda yapılan bu düzenlemeyle bankaların kısa vadeli fonlama yapmasının önüne geçmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, ödemeler dengesi istatistiklerinin Finans Hesabında "3.Diğer Yatırımlar/3.2.Krediler/3.2.2.Net Yükümlülük Oluşumu/3.2.2.2.Bankalar" başlığı altında takip edilen bankaların kısa ve uzun vadeli kredi kullanımları Grafik 1'de verilmektedir.

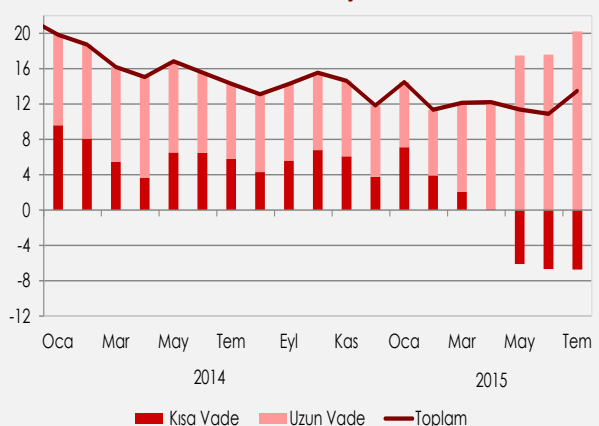
Grafik 1: Bankaların Yurt Dışından Sağladığı Krediler (net, milyon ABD doları)

a. Aylık

Kaynak: TCMB.

b. 12 Aylık

Kaynak: TCMB.

² Düzenlemenin tamamı için bakınız: TCMB'nin 3 Ocak 2015 Tarihli Basın Duyurusu, Sayı: 2015-01.

Uygulamanın başladığı Şubat ayıyla birlikte, bankaların kısa vadeli kredi kullanımlarındaki gerileme ve buna mukabil uzun vadeli kredi kullanımlarındaki artış dikkat çekicidir. Ödemeler dengesi istatistikleri altında bankaların kredi yükümlülüklerine bakıldığında, 2015 yılının Şubat-Temmuz döneminde kısa vadeli kredilerde 11,5 milyar ABD doları net geri ödeme gerçekleşmişken, uzun vadeli kredilerde 15,7 milyar ABD doları net kullanım olmuştur. 12 aylık birikmiş verilere göre, kredilerde bu yılın Şubat ayından sonra kısa vadeden uzun vadeye geçiş eğilimi daha net görülmektedir (Grafik 1b). Nitekim, kısa vadeli dış borç istatistiklerine göre, 2010 yılından itibaren hızlı bir artış gösteren bankaların yurt dışından sağladığı kısa vadeli kredi stoku, 2014 yılının sonunda 48,2 milyar ABD doları ile toplam kısa vadeli dış borç stoku içinde yüzde 33,4'lük paya ulaşmıştır. Ancak, zorunlu karşılık uygulamasında mevduat dışı yabancı kaynakların vadesini uzatmaya yönelik değişikliklerin etkisiyle bankaların yurtdışı kısa vadeli kredi stoku, 2015 yılının Haziran ayı sonunda 37,5 milyar ABD dolarına gerilemiştir.

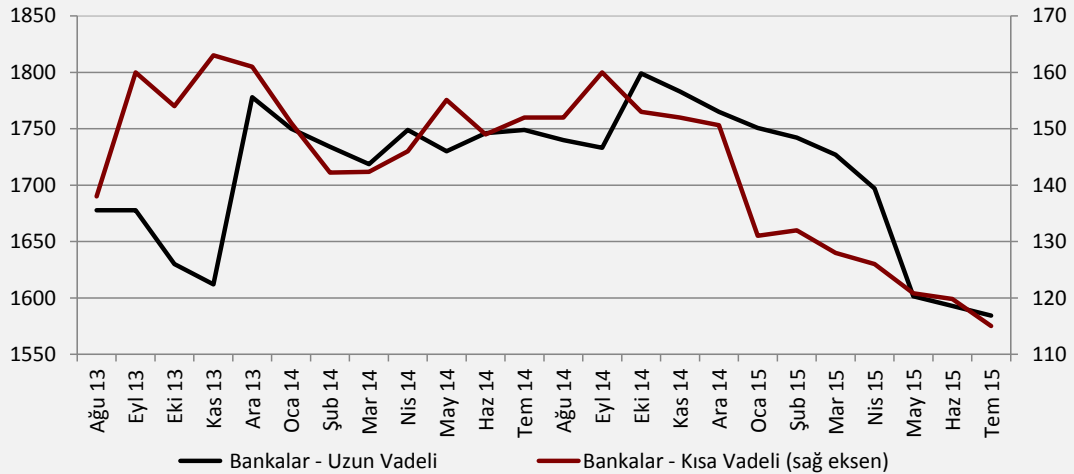
Bankaların yurtdışından sağladığı kredilerin kalan vadeye göre ortalama vadesi Tablo 1'de verilmektedir. Buna göre, kısa vadeli kredilerin ortalama vadesi 2014 yılı Ocak-Aralık döneminde ortalama 150 gün iken, 2015 yılı Temmuz ayı itibarıyla 115 gün olmuştur. Aynı dönemlerde uzun vadeli kredilerin ortalaması 1750 gün iken, Temmuz ayı sonunda 1584 gün olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 1 ve Grafik 2)

Tablo 1: Kalan Vadeye Göre Ortalama Vade (gün)

	2014				2015			
	Ortalama	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
Kısa Vadeli	150	131	132	128	126	121	120	115
Uzun Vadeli	1750	1751	1742	1727	1697	1602	1593	1584

Kaynak: TCMB

Grafik 2: Kalan Vadeye Göre Ortalama Vade (gün)

Kaynak: TCMB

Sonuç olarak, TCMB'nin Şubat ayında uygulamaya koyduğu çekirdek dışı yabancı para yükümlülüklerindeki zorunlu karşılıklarda yapılan değişikliğin, bankaların yurtdışı borçlanmalarında vadelerin uzaması yönünde etkili olduğu gözlenmektedir. Nitekim, Şubat-Temmuz 2015 döneminde, bankaların yurtdışı borçlanmalarında kısa vadeli kredi kullanımları gerilerken uzun vadeli kredilerdeki artış dikkat çekicidir.

Kutu 3

Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu

ABD Merkez Bankası'nın 2015 yılının ikinci yarısında faiz artırımına başlayacağına yönelik piyasa beklentilerinin artması ve Euro Bölgesinde özellikle Yunanistan kaynaklı sorunlar ile büyümeye ilişkin endişeler, euro-ABD doları paritesinde oynaklığın giderek euro aleyhine artmasına yol açmıştır. Bu kutuda, özel sektörün yurtdışından sağladığı kredi borçlanmalarının döviz kompozisyonu, euro-ABD doları paritesindeki seyir çerçevesinde özetlenecektir.

Bilindiği üzere, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar uyarınca özel sektörün yurtdışından sağladığı kredilerin takibi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından yapılmaktadır. Özel sektörün yurtdışından sağladığı krediler; kamu bankaları hariç özel bankalar, bankacılık dışı finansal kuruluşlar ile finansal olmayan kuruluşlar (Kamu İktisadi Teşebbüsleri hariç) ve gerçek kişilere ait nakit krediler, yurtdışındaki tahvil ihraçları, ticari krediler ile yabancı sermaye sayılan kredilerden meydana gelmektedir. Söz konusu krediler, TCMB tarafından uzun ve kısa vade ayırımında "Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu" adı altında yayımlanmaktadır. Bahsi geçen yayında özel sektörün yurtdışından sağladığı kredilerin döviz kompozisyonu stok değeri olarak yer almaktadır.

2015 Temmuz sonu itibarıyla **uzun** vadeli kredilerin döviz kompozisyonu incelendiğinde:

- Özel sektörün yurtdışından sağladığı 178,2 milyar ABD doları tutarındaki uzun vadeli kredi borcunun yüzde 61,8'inin ABD doları, yüzde 31,5'inin Euro, yüzde 4,8'inin Türk lirası ve yüzde 1,9'unun ise diğer döviz cinslerinden oluştuğu görülmektedir.
- 2015 yılı gelişmeleri sektörel olarak incelendiğinde, diğer sektörlerin borç düzeyi hemen hemen aynı düzeyde seyrederken, bankacılık sektörünün borçlanmalarında ciddi artışlar yaşandığı görülmektedir (Tablo 1). 2012 yılı sonunda 30,5 milyar ABD doları ve 7 milyar euro olan bankacılık sektörünün borç stokunun 2015 yılı Temmuz ayında 56,8 milyar ABD doları ve 15,1 milyar euro seviyesine ulaştığı görülmektedir.

Tablo 1: Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Uzun Vadeli Krediler
(Orijinal Döviz Cinsi, milyon)

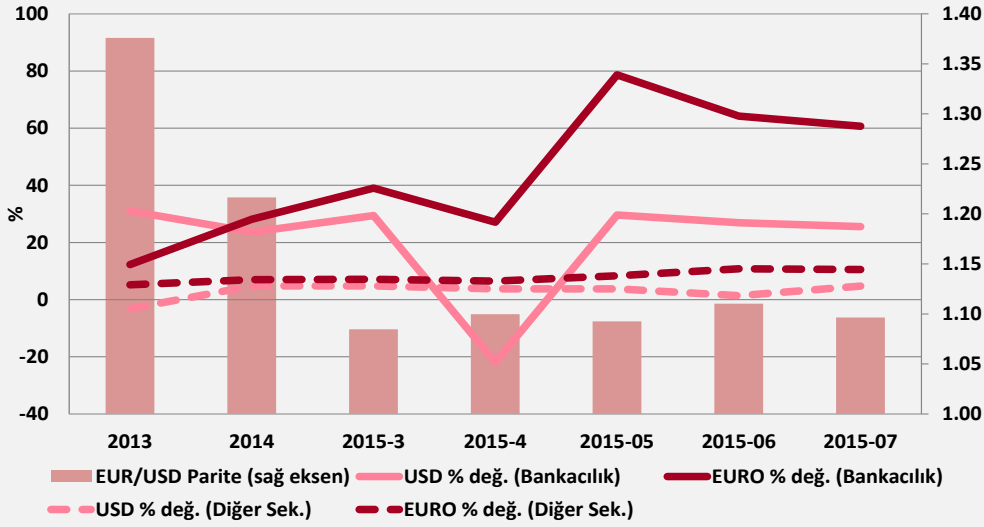
Orijinal Para (milyon)	2012	2013	2014-3	2014-4	2014-5	2014-6	2014-7	2014	2015-3	2015-4	2015-5	2015-6	2015-7
USD (Bankacılık)	30,459	39,905	40,836	43,023	43,195	44,121	45,211	49,324	52,847	33,591	55,988	55,981	56,761
EURO (Bankacılık)	7,110	7,982	8,069	8,044	8,016	8,856	9,414	10,230	11,219	10,226	14,322	14,541	15,128
USD (Diğer Sek.)	49,852	48,263	48,040	48,718	49,127	50,595	49,121	50,595	50,354	50,567	50,979	51,302	51,451
EURO (Diğer Sek.)	27,751	29,193	30,093	30,365	30,331	30,044	30,304	31,234	32,245	32,331	32,857	33,282	33,489

Kaynak: TCMB.

- Orijinal para birimi bazında bakıldığında, 2015 yılı içerisinde euro cinsinden borçlanmaların ABD dolarına göre daha yüksek yüzde artışlar gösterdiği görülmektedir (Grafik 1). Şöyle ki,

2015 yılı içerisinde, bankacılık sektörünün ABD doları cinsinden borçlanmaları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 30 civarında artış gösterirken (2015 Nisan hariç), euro cinsinden borçlanmaların özellikle Mayıs 2015 sonrası yüzde 60'ın üzerinde artışlar gösterdiği görülmektedir. Bu dönemde, euro-ABD doları paritesinin 2014 sonu itibarıyla 1,23 düzeyinden son dönemde 1,10'un altına gerilediği gözlenmektedir. Diğer taraftan, diğer sektörlerin euro cinsinden borçlanmalarının yıllık yüzde değişimi ABD doları cinsinden borçlanmalara göre bir miktar yüksek olmakla birlikte, borç stokundaki yıllık değişimler yüzde 5 civarında seyretmektedir.

Grafik 1: Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredilerin Yüzde Değişimi
(Orijinal Döviz Cinsi - Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre)

Kaynak: TCMB

2015 Temmuz sonu itibarıyla kısa vadeli kredilerin döviz kompozisyonu incelendiğinde:

- Özel sektörün yurtdışından sağladığı 33,1 milyar ABD doları tutarındaki kısa vadeli kredi borcunun yüzde 58,4'ünün ABD doları, yüzde 31,5'inin Euro, yüzde 9,7'sinin Türk lirası ve yüzde 0,4'ünün ise diğer döviz cinslerinden oluştuğu görülmektedir.
- Kısa vadeli kredilerde, bankacılık sektörünün hem euro hem de ABD doları cinsinden borçlanmalarının 2015 birinci çeyrekte itibaren azaldığı görülmektedir. Diğer sektörlerde ise borçlanma düzeyleri bankacılık sektörüne göre çok düşük düzeyde olmakla birlikte ABD doları cinsinden borçlanmaların azaldığı, euro cinsinden borçlanmaların ise arttığı görülmektedir.

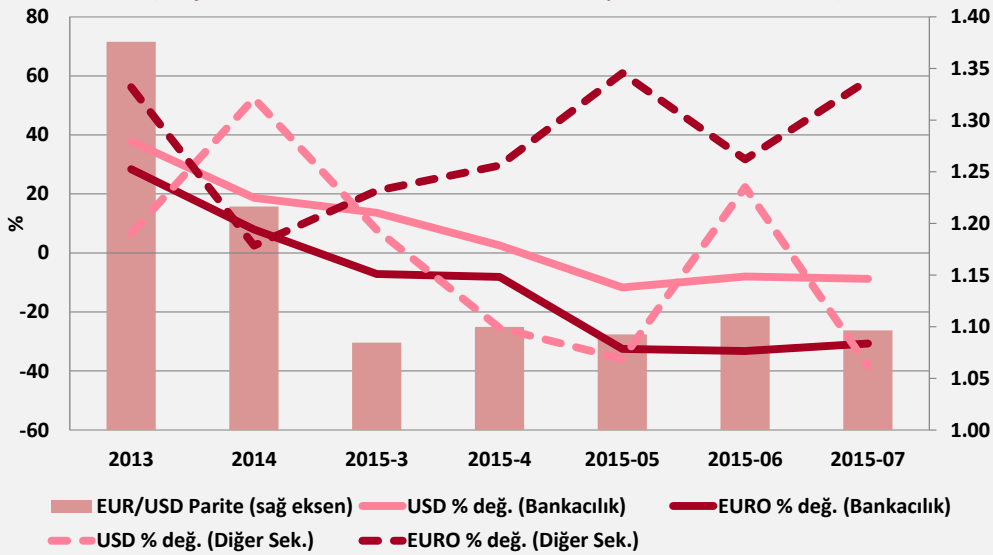
Tablo 2: Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kısa Vadeli Krediler
(Orijinal Döviz Cinsi, milyon)

Orijinal Para (milyon)	2012	2013	2014-3	2014-4	2014-5	2014-6	2014-7	2014	2015-3	2015-4	2015-5	2015-6	2015-7
USD (Bankacılık)	14,204	19,571	19,782	20,124	21,542	20,692	20,005	23,228	22,469	20,640	19,028	19,039	18,247
EURO (Bankacılık)	8,450	10,851	11,235	11,035	12,040	12,420	12,104	11,717	10,435	10,141	8,121	8,291	8,386
USD (Diğer Sek.)	727	775	1,093	1,771	1,979	915	1,784	1,181	1,178	1,321	1,268	1,119	1,099
EURO (Diğer Sek.)	556	869	808	819	693	771	710	890	979	1,061	1,114	1,016	1,126

Kaynak: TCMB.

- Orijinal para birimi bazında bakıldığında, 2015 yılı içerisinde bankacılık sektöründe euro cinsinden borçlanmaların ABD dolarına göre daha yüksek yüzde azalışlar gösterdiği görülmektedir (Grafik 2). 2013 ve 2014 yıllarında pozitif olan euro ve ABD doları cinsinden borçlanmalardaki yıllık değişimlerin, 2015 Nisan yılı itibarıyla negatif değerler almaya başladığı gözlenmektedir. Diğer sektörlerde ise orijinal para birimi bazında euro cinsinden kısa vadeli kredi borçlanmalar son dönemde yüzde 40 civarı yıllık artış gösterirken, ABD doları cinsinden borçlanmaların 2015 Haziran hariç yıllık yüzde 35'e yakın düşüş gösterdiği görülmektedir. Ancak, diğer sektörlerin kısa vadeli borç stokunun, bankacılık sektörüne göre çok düşük olduğu, dolayısıyla yıllık yüzde değişimler değerlendirilirken baz etkisinin önemli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Grafik 2: Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kısa Vadeli Kredilerin Yüzde Değişimi
(Orijinal Döviz Cinsi - Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre)

Kaynak: TCMB

Sonuç olarak, özel sektörün yurt dışından sağladığı kredilerde borçlanma ağırlıklı olarak ABD doları cinsinden gerçekleştirilmektedir. Fakat, 2015 yılı ilk yarısında 2014 yıl sonuna göre euro-ABD doları paritesindeki değişimler sonucu bankacılık sektörünün borçlanma tercihlerinde farklılık gözlenmiştir. Orijinal para birimi bazında değerlendirildiğinde, uzun vadeli kredilerde euro kredi kullanımlarının ABD dolarına göre daha hızlı arttığı, kısa vadeli kredilerde ise daha yüksek azalış gösterdiği gözlenmektedir. Söz konusu gelişmenin parite beklentileriyle ilişkili olduğu değerlendirilmektedir. Diğer sektörlerde ise yurt dışından sağlanan kredilerin döviz kompozisyonunda parite etkisini yansıtırıcı bir gelişme gözlenmemektedir.

Kutu 4

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) Kesintilerinin Ticari Krediler Üzerine Etkisi

Ticari krediler, dış ticaretin finansmanı için ihracatçıların veya ithalatçıların yurtdışındaki yerleşik alıcı ve satıcıdan sağladığı kredilerdir. Bu kutuda, ithalatın finansmanı açısından önem arz eden “ithalat kaynaklı ticari krediler” verisinin derleme yöntemi ele alınmakta ve 10 Nisan 2015 tarihinde “Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) kesintileri”nde yapılan düzenlemenin söz konusu kredilere etkisi incelenmektedir.

İthalat kaynaklı ticari krediler, yurtiçinde yerleşik alıcının (ithalatçının) yurtdışında yerleşik satıcıdan (ihracatçı) vadeli mal alımı yoluyla sağladığı kısa ve uzun vadeli kredilerden oluşmaktadır. Kısa ve uzun olmak üzere vade ayırımında veri derlenmektedir.

Kısa Vadeli Ticari Krediler

Kısa Vadeli Dış Borç İstatistikleri altında yer alan ithalat kaynaklı ticari kredilerin derlenmesinde iki veri kaynağından yararlanılmaktadır. Bunlardan ilki, bankalarca raporlanmakta olan “Ödemeler Dengesi Aylık Döviz Vaziyeti” Raporu’ndan derlenen “kabul kredili” (kabul kredili mal mukabili hariç) ya da “vadeli akreditifli” ödeme şekline bağlı olarak oluşan kısa vadeli ithalat borçlarıdır. Ancak, bankaların mal mukabili ve kabul kredili mal mukabili ödeme şeklindeki ithalat işlemlerini bildirim yükümlülükleri bulunmadığından, tek başına bu verinin alınması yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, söz konusu ödeme şekillerine göre gerçekleştirilen ithalat kaynaklı ticari kredi kullanım verileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından derlenen ödeme şekillerine göre ithalat verilerinden sağlanmaktadır. Geri ödemeler ise ithalatçı firmalar nezdinde ödeme vadelerine ilişkin olarak gerçekleştirilen anket sonuçlarına göre belirlenen vadelere, hareketli ortalamalar yoluyla hesaplanmaktadır. Stok verileri ise söz konusu akım verilerin, kur farkları da dikkate alınarak, birikimli olarak toplanması yolu ile derlenmektedir.

Özet olarak, kısa vadeli ithalat borçları, anılan iki veri grubunun toplamından oluşmaktadır.

Uzun Vadeli Ticari Krediler

Özel sektörün yurtdışından sağladığı uzun vadeli kredilere ilişkin borçlu ve alacaklı bilgileri, döviz cinsi, kullanım, anapara/faiz ödemeleri ve ödeme planları şeklindeki kredi ayrıntıları işlemlere aracılık eden bankalar tarafından Bankamıza işlem bazında gönderilen bildirim formlarından derlenmektedir. İthalatın finansman şekillerinden “kabul kredili akreditif”, “kabul kredili vesaik” ve “vadeli akreditif” ödeme şekillerine göre oluşan vadesi bir yıldan (365 günden) uzun ticari krediler de anılan çerçevede işlem bazında derlenmektedir.

KKDF Düzenlemesi

Sanayicinin girdi maliyetlerinin azaltılması amacıyla, 10 Nisan 2015 tarih ve 29322 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2015/7511 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın ekinde yer alan Karar uyarınca, anılan Karar’a ekli listede yer alan malların kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre ithalatında KKDF kesintisi oranı sıfır olarak uygulanmaktadır.

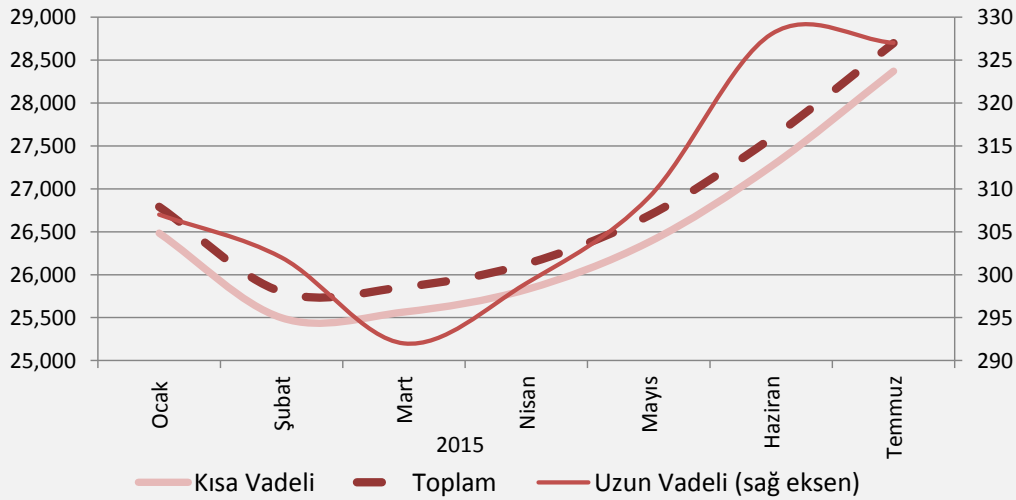
Sonuç olarak, ithalat kaynaklı kısa ve uzun vadeli ticari kredi stokuna yer verilen aşağıdaki tablo, düzenlemeyi takip eden aylarda ithalat kaynaklı ticari kredilerde artışa işaret etmekte ve bu artışın önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenmektedir (Grafik 1).

Tablo 1: İthalat Kaynaklı Ticari Krediler Stoku
(milyon ABD doları)

	Uzun Vadeli	Kısa Vadeli	Toplam	Fark
2014	324	27.744	28.068	
2015				
Ocak	307	26.484	26.791	-1.277
Şubat	302	25.498	25.800	-991
Mart	292	25.565	25.857	57
Nisan	299	25.827	26.126	269
Mayıs	309	26.379	26.688	562
Haziran	328	27.261	27.589	901
Temmuz	327	28.370	28.697	1.108

Kaynak: TCMB

Grafik 1: İthalat Kaynaklı Ticari Krediler Stoku
(milyon ABD doları)

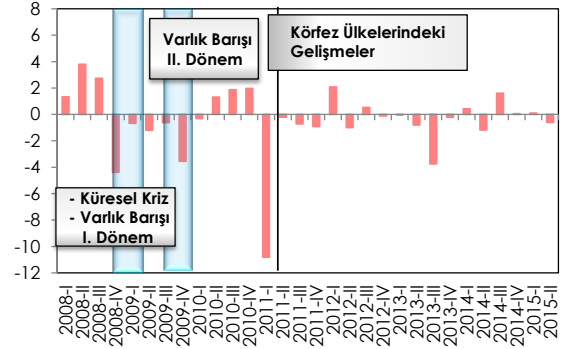
Kaynak: TCMB

Yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışındaki bankalarda bulunan mevduatlarına ilişkin gösterge niteliğindeki veriler, 2015 yılının ikinci çeyreği için 0,6 milyar ABD dolarlık bir azalışa işaret etmektedir. Söz konusu veriler, ödemeler dengesi tablosunda “Finans Hesabı / Diğer Yatırımlar / Efektif ve Mevduatlar / Net Varlık Edinimi / Diğer Sektörler” kaleminde takip edilmektedir. Özellikle iktisadi dalgalanmaların yaşandığı dönemlerde ilgili hesaplarda gözlenen yüksek ve kısa süreli hareketler nedeniyle, ilgili kalem sermaye hareketlerinin izlenmesinde önemli kaynak oluşturmaktadır.

Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın Merkez Bankası nezdinde uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesabı (KMDTH) ve süper döviz hesabı (SDTH) açabilmesi uygulamasına 1 Ocak 2014 tarihi itibarıyla son verilmiştir. Vadesi gelen hesapların kapanması neticesinde 2015 yılının ikinci çeyreğinde bu hesaplarda 0,2 milyar ABD doları net çıkış gerçekleşmiştir.

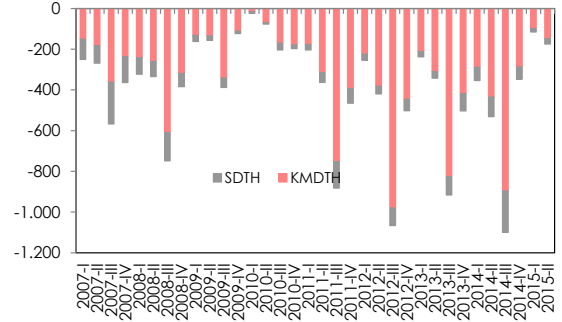
Diğer yatırımların yükümlülük ayağında, bankalardaki mevduatlarda geçen çeyrekte başlayan giriş bu çeyrekte de sürmüştür. Bu dönemde yurt dışı bankalar kaynaklı mevduat girişlerinin yanında yurt dışı kişiler mevduatında da giriş gerçekleşmiştir. 2015 yılının ikinci çeyreğinde yurt dışında yerleşik bankaların yurt içi bankalardaki yabancı para mevduatlarında 0,5 milyar ABD doları ve Türk lirası mevduatlarında 1,1 milyar ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Grafik 34. Diğer Sektörlerin Yurt Dışı Mevduatı
(milyar ABD doları)

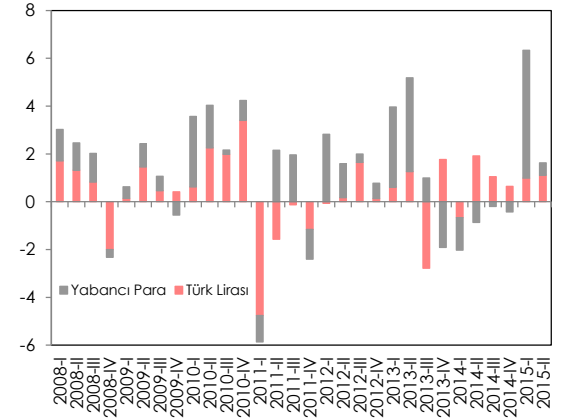
Kaynak: TCMB.

Grafik 35. KMDTH ve Süper Döviz Hesapları
(milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 36. Yurt Dışında Yerleşik Bankaların Yurt İçinde Yerleşik Bankalardaki Mevduatı - YP ve TL Dağılımı
(milyar ABD doları)

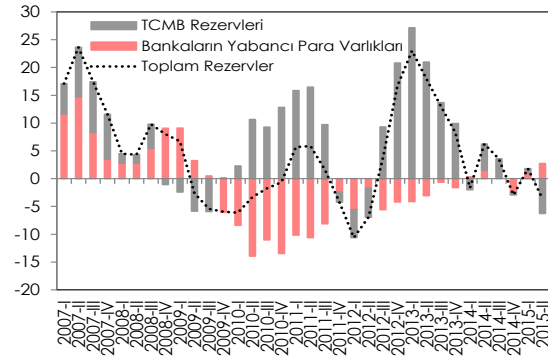
Kaynak: TCMB.

Yılın ikinci çeyreğinde sermaye girişlerindeki azalmanın etkisiyle, ödemeler dengesindeki resmi rezervler azalış göstermiştir. Bu azalışta, yurt dışı tahvillerin faiz ödemesi ile enerji ithalatçısı KİT'lere ve bankalara yapılan döviz satışları etkili olmuştur. Öte yandan, Hazine'nin Nisan ayında gerçekleştirdiği tahvil ihracının yanı sıra, Merkez Bankası'nca ihracatçılara kullandırılan reeskont kredilerinin geri dönüşlerinden kaynaklanan döviz girişleri ile bankaların Merkez Bankası nezdinde tuttukları hesaplardaki artış, rezervlerdeki başlıca giriş kalemlerini oluşturmuştur.

TCMB uluslararası rezervleri, bir önceki çeyrek sonuna göre 1,1 milyar ABD doları azalarak 119,6 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Haziran ayı itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl ve daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan "kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç (KVDB)", bir önceki çeyrek sonuna göre yüzde 2,7 artarak 168,3 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, rezerv yeterlilik göstergelerinden biri olarak kabul edilen toplam uluslararası rezervlerin "kalan vadeye göre KVDB stoku"na oranı yüzde 82,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Yurt dışı şube ve iştirakler hariç tutulduğunda söz konusu oran, yüzde 102 olarak hesaplanmaktadır.

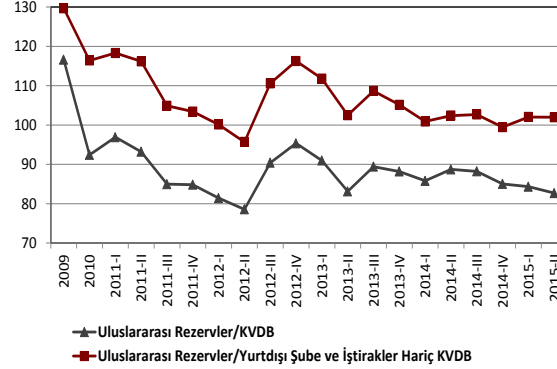
Net Hata ve Noksan (NHN) kalemi, 2015 yılının ikinci çeyreğinde yaklaşık 4,4 milyar ABD doları net giriş kaydetmiştir. Yıllık bazda bakıldığında, ikinci çeyrekte 12 aylık birikimli NHN'nin 6,6 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleştiği ve toplam döviz gelirlerine oranının da yüzde 3,1 seviyesine yükseldiği görülmektedir.

Grafik 37. Uluslararası Rezervler
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

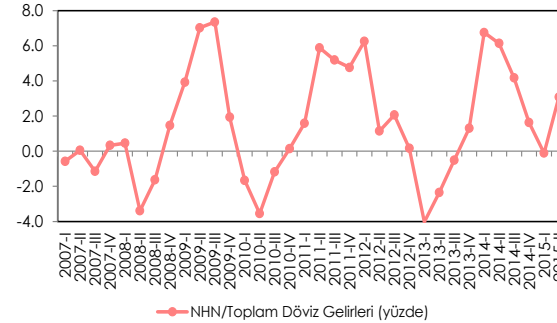
Kaynak: TCMB.

Grafik 38. Toplam Uluslararası Rezervlerin Kalan Vadeye Göre KVDB Stokuna Oranı (yüzde)

Kaynak: TCMB.

Grafik 39. Net Hata Noksanın Toplam Döviz Gelirlerine Oranı
(yıllıklandırılmış, yüzde)

Kaynak: TCMB.

III. Ek Tablolar

Ödemeler Dengesi (milyar ABD doları)

	Ocak-Haziran			Haziran (yıllıklandırılmış)		
	2014	2015	% Değişim	2014	2015	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-24,5	-22,3	-9,2	-52,3	-44,3	-15,4
Dış Ticaret Hesabı	-29,4	-25,0	-14,9	-68,8	-59,2	-14,0
Mal İhracatı	85,5	77,7	-9,2	167,1	161,1	-3,6
İhracat (fob)	80,1	73,5		156,7	151,0	
Bavul Ticareti	4,1	2,7		7,6	7,3	
Mal İthalatı	114,9	102,7	-10,7	235,9	220,3	-6,6
İthalat (cif)	119,8	106,7		245,6	229,1	
Uyarılma: Navlun ve Sigorta	-6,4	-5,2		-12,8	-11,6	
Hizmetler Hesabı	9,1	8,3	-8,2	23,7	24,4	3,2
Seyahat (net)	9,2	7,9		23,5	23,2	
Gelir	11,8	10,6		28,6	28,3	
Gider	2,6	2,6		5,1	5,1	
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0,1	0,4		0,1	1,2	
Birincil Gelir Dengesi	-4,7	-6,0	27,7	-8,4	-10,5	24,8
Ücret Ödemeleri (net)	-0,4	-0,5		-0,6	-1,0	
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-1,3	-2,5		-2,3	-3,4	
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-1,0	-1,3		-1,6	-2,2	
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-1,9	-1,8		-3,9	-3,9	
Faiz Geliri	0,8	0,8		1,7	1,6	
Faiz Gideri	2,7	2,6		5,6	5,6	
İkincil Gelir Dengesi	0,5	0,4	-15,9	1,2	1,0	-16,8
İşçi Gelirleri	0,4	0,3		0,9	0,7	
Sermaye Hesabı	0,0	0,0		-0,1	0,0	
Finans Hesabı	-18,8	-13,3	-29,2	-39,0	-37,7	-3,3
Doğrudan Yatırımlar (net)	-4,7	-4,2	-11,4	-10,0	-5,0	-49,8
Net Varlık Edinimi	2,3	2,2		4,4	6,9	
Net Yükümlülük Oluşumu	7,0	6,3		14,4	11,9	
Portföy Yatırımları (net)	-10,3	4,0	-139,1	-16,1	-5,8	-63,7
Net Varlık Edinimi	1,2	2,6		0,7	2,1	
Net Yükümlülük Oluşumu	11,5	-1,4		16,8	8,0	
Hisse Senetleri	1,5	0,1		2,5	1,2	
Borç Senetleri	10,0	-1,5		14,3	6,8	
DİBS'ler	0,2	-3,7		-2,5	-3,6	
Hazine Yurt Dışı Tahvil İhracı	2,3	0,3		5,2	2,2	
Borçlanma	5,4	3,0		8,3	4,9	
Gerİ Ödeme	3,1	2,8		3,1	2,8	
Bankalar (net)	5,2	1,7		8,4	6,9	
Diğer Sektörler (net)	2,2	0,3		3,2	1,4	
Diğer Yatırımlar (net)	-5,1	-8,6	69,3	-17,6	-20,6	17,0
Efektif ve Mevduatlar	0,6	-1,2		-0,1	-2,4	
Net Varlık Edinimi	-0,5	8,3		-3,0	9,0	
Bankalar	0,3	8,8		1,7	7,9	
Yabancı Para	0,2	5,3		1,6	2,7	
Türk Lirası	0,1	3,5		0,1	5,2	
Diğer Sektörler	-0,8	-0,5		-4,7	1,1	
Net Yükümlülük Oluşumu	-1,1	9,5		-2,9	11,4	
Merkez Bankası	-0,9	-0,3		-2,3	-1,7	
Bankalar	-0,2	9,8		-0,6	13,2	
Krediler	-6,5	-6,6		-20,2	-15,3	
Net Varlık Edinimi	0,1	0,7		0,1	2,4	
Net Yükümlülük Oluşumu	6,6	7,3		20,3	17,7	
Bankalar	4,3	3,3		15,6	10,9	
Kısa Vade	1,6	-8,8		6,5	-6,7	
Uzun Vade	2,7	12,2		9,1	17,6	
Genel Hükümet	-0,8	-0,5		-0,4	-0,7	
Uzun Vade	-0,8	-0,5		-0,4	-0,7	
Diğer Sektörler	3,1	4,5		5,2	7,5	
Kısa Vade	-0,2	0,4		1,1	1,0	
Uzun Vade	3,3	4,1		4,2	6,5	
Ticari Krediler	1,1	-0,7		3,4	-2,6	
Net Varlık Edinimi	0,2	-1,1		1,2	-1,7	
Net Yükümlülük Oluşumu	-0,9	-0,4		-2,2	0,8	
Diğer Varlık ve Yükümlülükler	-0,3	-0,2		-0,6	-0,3	
Resmi Rezervlerdeki Değişim	1,3	-4,5		4,7	-6,3	
Net Hata ve Noksan	5,8	9,0		13,4	6,6	

Kaynak: TCMB.

Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları (milyar ABD doları)

	2014				2014	2015	
	I	II	III	IV		I	II
Finansman İhtiyacı	-25,4	-22,6	-20,1	-26,3	-94,4	-24,2	-24,0
Cari İşlemler Dengesi (Cari Transferler Hariç)	-12,0	-13,0	-7,3	-15,3	-47,6	-11,1	-11,6
Borç Senedi ve Kredi Geri Ödemeleri	-11,5	-10,8	-9,9	-11,6	-43,8	-12,9	-10,9
Borç Senetleri (Yurtdışı)	-4,2	-1,2	-1,8	-2,1	-9,2	-5,2	-2,5
Uzun Vadeli Krediler	-7,4	-9,6	-8,1	-9,5	-34,6	-7,7	-8,4
Ticari Krediler	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,1	0,0
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	-0,5	-1,0	-0,6	-1,0	-3,1	-0,7	-0,7
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	-1,9	-2,5	-2,2	-2,6	-9,2	-2,8	-3,3
Diğer Sektörler	-4,9	-6,1	-5,3	-5,9	-22,2	-4,1	-4,3
Diğer Varlıklar (- artışa işaret etmektedir) 1/	-2,0	1,2	-2,8	0,5	-3,0	-0,2	-1,6
Finansman Kaynakları	25,4	22,6	20,1	26,3	94,4	24,2	24,0
Cari Transferler	0,2	0,3	0,3	0,3	1,1	0,2	0,2
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Doğrudan Yatırımlar (Net)	3,1	1,6	0,2	0,6	5,5	2,4	1,7
Hisse Senetleri (Net)	0,4	1,1	0,1	1,0	2,6	-0,6	0,7
Borç Senetleri ve Krediler	10,0	27,9	17,3	24,2	79,4	12,8	16,3
Borç Senetleri	1,8	13,5	4,7	7,5	27,5	5,0	1,2
Yurtiçi (Net)	-3,8	4,1	-1,3	1,6	0,6	-1,0	-3,0
Yurtdışı	5,6	9,4	6,0	5,9	26,9	6,0	4,2
Uzun Vadeli Krediler	10,8	11,4	10,6	14,7	47,5	11,4	20,5
Ticari Krediler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,2	0,5	0,5	1,0	2,2	0,3	0,6
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	3,5	3,6	4,2	6,0	17,3	6,4	11,9
Diğer Sektörler	7,0	7,3	5,9	7,7	27,9	4,7	7,9
Kısa Vadeli Krediler (Net)	-2,6	3,1	2,0	1,9	4,4	-3,5	-5,3
Ticari Krediler	-2,3	1,4	0,5	0,7	0,3	-1,9	1,4
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	-0,2	1,8	1,1	1,0	3,8	-1,9	-6,9
Diğer Sektörler	-0,1	-0,1	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2
Mevduatlar (Net)	-2,4	1,3	1,1	0,8	0,9	6,9	2,5
Diğer Yükümlülükler	0,1	0,2	0,1	0,0	0,5	0,0	0,1
Net Hata ve Noksan	8,3	-2,5	3,2	-5,6	3,4	4,6	4,4
Bankalar Efektif ve Mevduatı 2/	0,9	-1,2	-0,7	1,6	0,6	-5,9	-2,9
Rezerv Varlıklar 2/	4,9	-6,1	-1,6	3,4	0,5	3,6	0,9

Kaynak: TCMB.

1/ Bankaların Döviz Varlıkları hariç
2/- artışa işaret etmektedir.

Ödemeler Dengesi Borç Yaratan ve Borç Yaratmayan Akımlar (milyar ABD doları)

	2014				2014	2015	
	I	II	III	IV		I	II
A) Cari İşlemler Dengesi	-11,8	-12,8	-7,0	-15,0	-46,5	-10,9	-11,4
B) Sermaye ve Finans Hesapları	3,5	15,2	3,8	20,6	43,1	6,3	7,0
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
Finans Hesapları	3,5	15,3	3,8	20,6	43,2	6,3	7,0
Varlıklar	-2,2	-1,1	-5,7	-0,5	-9,5	-7,1	-5,6
Doğrudan Yatırımlar	-1,2	-1,1	-2,1	-2,6	-7,0	-1,1	-1,1
Portföy Yatırımları	-0,5	-0,7	0,5	0,0	-0,7	-0,7	-1,9
Diğer Yatırımlar	-0,5	0,7	-4,0	2,2	-1,7	-5,3	-2,6
Yükümlülükler	0,8	22,5	11,1	17,7	52,2	9,8	11,7
Borç Yaratmayan İşlemler	4,6	4,5	2,5	4,2	15,8	2,9	3,2
Doğrudan Yatırımlar 1/	4,1	3,2	2,2	3,3	12,8	3,5	2,4
Portföy Yatırımları/Hisse Senetleri	0,4	1,1	0,1	1,0	2,6	-0,6	0,7
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler	0,1	0,2	0,1	0,0	0,5	0,0	0,1
Borç Yaratan İşlemler	-3,7	18,0	8,7	13,4	36,4	6,9	8,4
Portföy Yatırımları/Borç Senetleri	-2,4	12,3	2,8	5,5	18,3	-0,2	-1,3
Ticari Krediler	-2,3	1,4	0,5	0,7	0,3	-1,9	1,5
Krediler	3,3	3,0	4,2	6,4	16,9	2,0	5,7
Mevduatlar	-2,4	1,3	1,1	0,8	0,9	6,9	2,5
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rezerv Varlıklar	4,9	-6,1	-1,6	3,4	0,5	3,6	0,9
C) Net Hata ve Noksan	8,3	-2,5	3,2	-5,6	3,4	4,6	4,4

Kaynak: TCMB.

1/ Doğrudan Yatırımlar içerisinde yer alan "Diğer Sermaye", Borç Yaratan İşlemler altındaki krediler kaleminde gösterilmektedir.

2/ Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2009 Ağustos ve Eylül aylarında IMF üyesi ülkelere, Fon'daki kotalarına paralel olarak SDR tahsisatı yapılmıştır. Buna göre, Türkiye'ye tahsis edilen SDR karşılığı 1.497 milyon ABD doları, ödemeler dengesi istatistiklerinde "Finans Hesapları" altında "Diğer Yatırımlar / Diğer Yükümlülükler" ve "Rezerv Varlıklar / Resmi Rezervler / Döviz Varlıkları" kalemleri altında kaydedilmiştir.

Geçmiş Ödemeler Dengesi Raporlarında Yayımlanan Kutular

2015-I

- Kutu 1. Cari İşlemler Hesabı'nda 2014 Yılı İçin Yapılan Güncellemeler
- Kutu 2. Türkiye'nin Reel Efektif Döviz Kurlarının Güncellenmesi
- Kutu 3. Uluslararası Yatırım Pozisyonuna Sektörel Bir Bakış
- Kutu 4. Bütünleşik Uluslararası Yatırım Pozisyonu Tablosu

2014-IV

- Kutu 1. Yakın Gelecekte Cari İşlemler Dengesi Üzerinde Etkili Olabilecek Risk Unsurları
- Kutu 2. Ödemeler Dengesi İstatistikleri'nde Dış Ticaret Dengesi Hesabı Altında Yapılan Uyarlamalar
- Kutu 3. Bavul Ticareti
- Kutu 4. Brüt Dış Finansman İhtiyacı Çerçevesinde Rezerv Yeterliliği

2014-III

- Kutu 1. Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Altıncı El Kitabı'na Geçişin Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Etkileri
- Kutu 2. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu
- Kutu 3. Net Hata Noksan Kalemi ve Seçilmiş Ülkeler Bazında Karşılaştırması

2014-II

- Kutu 1. Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Altıncı El Kitabı'na Geçiş Sürecinde Türkiye Uygulaması
- Kutu 2. Irak'ta Ortaya Çıkan Jeopolitik Gerginliklerin İhracata Yansımaları
- Kutu 3. Bankacılık Sektörünün Yurt Dışında İhraç Ettiği Tahvil ve Bonolar

2014-I

- Kutu 1. Rusya ve Ukrayna'da Ortaya Çıkan Gelişmelerin Ödemeler Dengesi İstatistikleri Açısından Değerlendirilmesi
- Kutu 2. Nicel Gevşeme Programıyla İlgili Beklentilerin Türkiye'ye Yönelik Portföy Yatırımlarına Etkisi
- Kutu 3. Net Hata ve Noksan Kalemindeki Güncellemeler

2013-IV

- Kutu 1. Euro Bölgesi İktisadi Gelişmelerinin Doğrudan Yabancı Yatırım Girişine Etkisi
- Kutu 2. Reeskont Kredilerinin Uluslararası Rezervlere Etkisi
- Kutu 3. 2014 Yılı Dış Borç Servisine Yönelik Bir Değerlendirme

2013-III

- Kutu 1. AB Ülkelerine Yapılan İhracatta Son Dönem Gelişmeler
- Kutu 2. Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Turizm İstatistiklerinde Yapılan Düzeltme ve Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Yansımaları
- Kutu 3. Uluslararası Yatırım Pozisyonu: Türkiye İçin Bir Analiz
- Kutu 4. Özel Sektör Dış Borç Stoku

2013-II

- Kutu 1. Türkiye'nin Elektrik Üretimine Yönelik Enerji İthalatı
- Kutu 2. Altın Dış Ticaretinin Cari Açık Üzerindeki Etkisi ve Son Dönem Gelişmeler
- Kutu 3. Yatırım Geliri Dengesi ile Uluslararası Faiz Oranları
- Kutu 4. ROM Uygulaması ve Uluslararası Rezervlerdeki Yapısal Değişim

2013-I

- Kutu 1. Türkiye'de Dış Ticaretin Teknolojik Yapısı: 1990-2012 Dönemi
- Kutu 2. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Menkul Değerlerin Vade Yapısı
- Kutu 3. Net Hata ve Noksan Kalemindeki Çıkış Yönlü Hareket

2012-IV

- Kutu 1. Cari Açık Finansman Kalitesinin Makro Gösterimi
- Kutu 2. İhracatta Yerli ve Yabancı Katma Değer Oranları
- Kutu 3. Turizm İstatistiklerinde Yöntemsel Güncelleme ve Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Yansımaları
- Kutu 4. IMF Kaynak Kullanımı ve Ödemeler Dengesi İstatistikleri
- Kutu 5. Rezerv Yeterliliği Hesaplamasına Yeni Yaklaşım

2012-III

- Kutu 1. Avrupa Birliği ve ODKA Ülkelerine Yapılan İhracatta Son Dönem Gelişmeler
- Kutu 2. Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat (KMDTH) ve Süper Döviz Hesabı (SDH) Hareketleri ile Net Hata ve Noksan
- Kutu 3. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu

2012-II

- Kutu 1. Avrupa Birliği'ndeki Son Dönem Gelişmeleri ve Sektörel İhracat
- Kutu 2. Türkiye'ye Gelen Ziyaretçilerin Profili Ve Milliyetine Göre Turizm Gelirlerinin Genel Analizi
- Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Devlet İç Borçlanma Senetlerinin Yapısı

2012-I

- Kutu 1. Türkiye'nin İhracat Performansının Ürün ve Ülke Grubu Çeşitlendirmesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi
- Kutu 2. Türkiye'de Yerleşik Kişilerin Yurt Dışındaki Mevduatları ve Net Hata Noksan
- Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşikler ile Gerçekleştirilen Repo İşlemleri
- Kutu 4. Net Uluslararası Rezervler

2011-IV

- Kutu 1. Kredi Genişlemesi ve Cari İşlemler Dengesi
- Kutu 2. Suriye'de Ortaya Çıkan Gelişmelerin Türkiye'nin İhracatına Yansımaları
- Kutu 3. Cari İşlemler Açığı ve Finansman Kalemleri
- Kutu 4. Euro Bölgesi Borç Krizinin Türkiye'ye Yönelik Sermaye Akımları Üzerine Etkileri
- Kutu 5. Türkiye'ye Yapılan Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları
- Kutu 6. Ödemeler Dengesi İstatistikleri Revizyon Politikası Çerçevesinde Yapılan Güncellemeler

2011-III

- Kutu 1. Altın İthalatındaki Artış ve Toplam İthalata Etkisi
- Kutu 2. Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi
- Kutu 3. Türkiye'nin Euro Bölgesinin Sorunlu Çevre Ülkelerindeki Finansal Varlıkları

2011-II

- Kutu 1. Cari İşlemler Açığının Genişlemesinde Dış Ticaret Hadlerinin Etkisi
- Kutu 2. Yurt İçi Yerleşiklerin Sermaye Hareketleri Üzerindeki Belirleyiciliği
- Kutu 3. Yurt İçi Yerleşiklerce Net Efektif Karşılığı Açılan Mevduatlar Kapsamında Net Hata ve Noksan Kaleminin Analizi

2011-I

- Kutu 1. Kuzey Afrika'da Ortaya Çıkan Gelişmelerin Sektör Bazında Türkiye'nin Dış Ticaretine Yansımaları
- Kutu 2. Körfez Ülkelerinde Ortaya Çıkan Gelişmelerin Ödemeler Dengesi Finans Hesapları Üzerindeki Etkisi
- Kutu 3. Bilanço Dışı Yabancı Para Net Genel Pozisyonu Çerçevesinde Swap İşlemlerinin Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Kaydı
- Kutu 4. Uluslararası Rezervler ve Kısa Vadeli Dış Borçlar

2010-IV

- Kutu 1. Kriz ve Kriz Sonrası Dönemde Gelişmekte Olan Ülkelere Sermaye Akımlarının Eğilimi ve Türkiye
- Kutu 2. Yurt İçinde Yerleşik Bankaların Yurt Dışı Şubelerinin (Yurt Dışı Şubeler) 2010 Yılı Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Etkisi
- Kutu 3. Kısa Vadeli Dış Borçlar - 2010 Yılı Gelişmeleri